

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Стратегія швейцарського співробітництва з Україною на 2015–2018 роки

Передмова

Стратегія швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки була розроблена Швейцарською агенцією розвитку та співробітництва (SDC) спільно з Державним секретаріатом з економічних питань (SECO) та Департаментом з політичних питань (DP).

Стратегія охоплює період, протягом якого в Україні відбуватимуться важливі зміни. З огляду на залучення до співпраці додаткових швейцарських інституцій і значне збільшення фінансових ресурсів, ця стратегія якнайкраще демонструє готовність Швейцарії більш активно допомагати Україні в цей критично важливий для неї час.

Низка запропонованих дій базується на позитивних результатах, досягнутих у минулому, і враховує нові виклики. Окрім того, вона спирається на ініціативи, започатковані під час головування Швейцарії в Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) у 2014 році. Завдяки цій новій стратегії Швейцарія прагне зробити свій внесок у важливі інституційні реформи та сприяти соціально-економічному розвитку, допомагаючи усунути причини нинішнього конфлікту і подолати його наслідки. З цією метою особливу увагу буде приділено забезпеченню сталості і якомога більшій інклюзивності запланованих заходів. Разом із тим велика увага приділятиметься регіонам, постраждалим від конфлікту, та особливо найвразливішим категоріям населення.

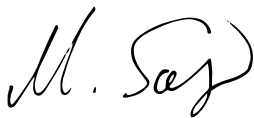
Стратегія складається з чотирьох основних програмних компонентів. У рамках першого надаватиметься підтримка інклюзивному процесу реформ у сфері децентралізації та сприяння деескалації, а також врегулюванню конфлікту. Другий компонент зосереджений на покращенні системи надання первинної медичної допомоги та підтримці реформи в галузі охорони здоров'я. Третій підтримує розвиток сталої та ефективної системи використання енергоресурсів та механізмів міського планування. Четвертий сприяє сталому економічному розвитку. Крім того, Швейцарія реагуватиме на нагальні гуманітарні потреби, пов'язані з конфліктом.

Швейцарія надаватиме допомогу, строго дотримуючись принципів нейтралітету і неупередженості.

Ми впевнені, що цілі і пріоритети, викладені в цій стратегії, є ключовими для подальшого сталого розвитку України, і що ця стратегія сприятиме поліпшенню умов життя українців в усіх куточках країни, зокрема, в регіонах, що постраждали в результаті конфлікту.

Стратегія швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки була затверджена у квітні 2015 року.

Швейцарська агенція розвитку
та співробітництва SDC

Мануель Заєгер
Генеральний директор

Державний секретаріат Швейцарії
з економічних питань SECO

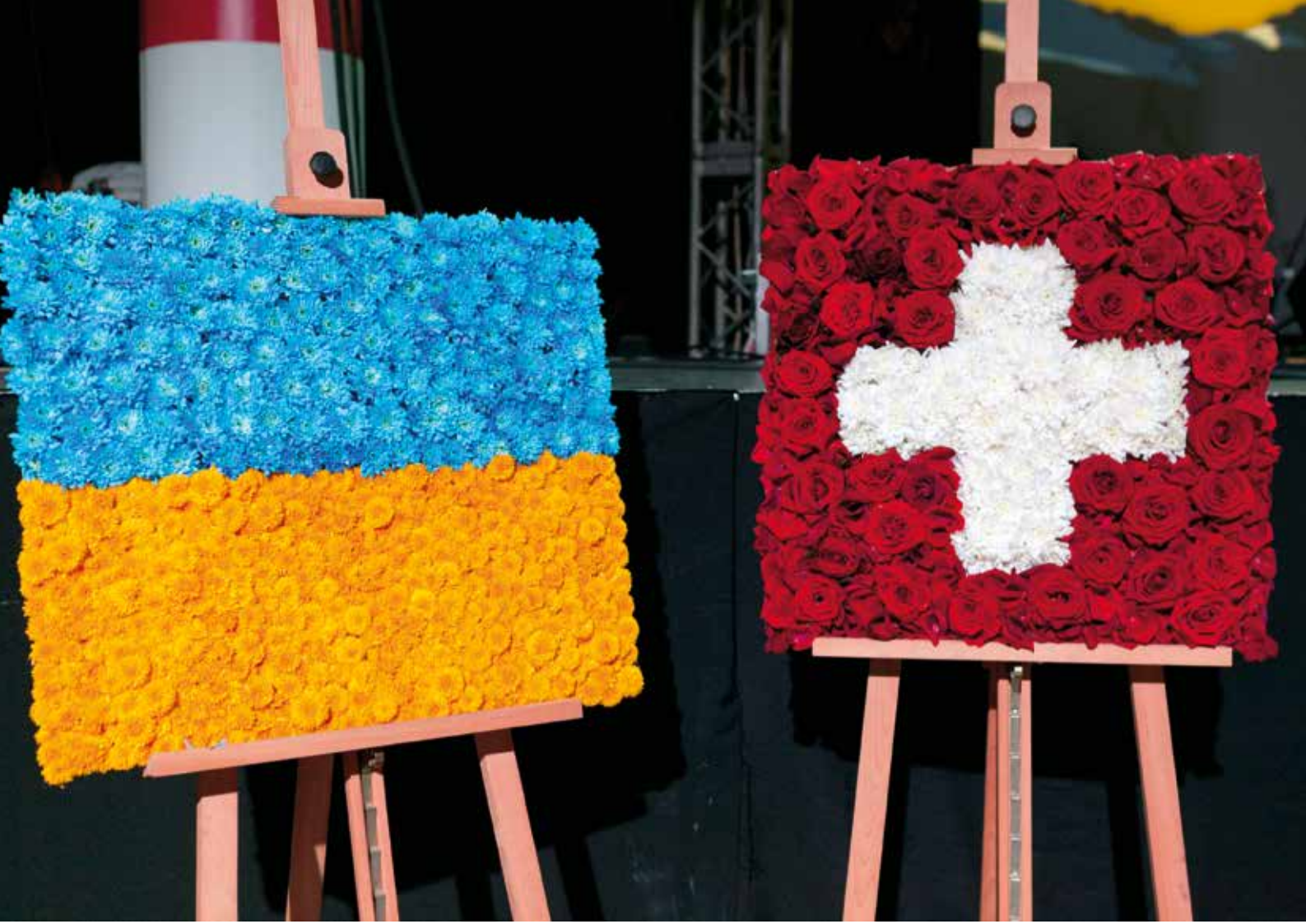

Марі-Габріель Інайхен-Фляйш
Державний секретар

Управління
з політичних питань DP

Ів Рос'є
Державний секретар

Зміст

Список скорочень	6
Глосарій	7
Короткий огляд	8
1 Контекст	9
2 Обґрунтування співробітництва між Україною та Швейцарією	13
3 Результати Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2011-2014 роки	14
4 Передумови формування Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки	17
5 Стратегічні напрямки і пріоритети на 2015-2018 роки	19
6 Виконання Програми та менеджмент	23
7 Стратегічне управління Програмою	25
Додаток А: Стислий огляд Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки	27
Додаток Б: Матриця результатів	28
Додаток В: Система моніторингу	37
Додаток Г: Адаптація Програми до сценаріїв	39
Додаток Д: Фінансове планування швейцарської допомоги	43
Додаток Е: Швейцарські інституції	44
Додаток Є: Карта	45

Список скорочень

АМС	асоціації органів місцевого самоврядування
ВВП	валовий внутрішній продукт
ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров'я
ВПО	внутрішньо переміщені особи
ВПП	Всесвітня продовольча програма
ДНР	самопроголошена «Донецька народна республіка»
ЄБРР	Європейський Банк реконструкції та розвитку
ЄЕВ	Європейська енергетична відзнака
ЄС	Європейський Союз
ЛНР	самопроголошена «Луганська народна республіка»
МВФ	Міжнародний валютний фонд
млн	мільйон/мільйонів
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я
МСП	малі та середні підприємства
НІЗ	неінфекційні захворювання
НУО	неурядова організація
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПГ	парниковий газ
РЕЧВ	ресурсоефективне та чисте виробництво
СБ	Світовий банк
УВКБ ООН	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців
УВКПЛ	Управління Верховного комісара ООН з прав людини
УУ	Уряд України
ШБС	Швейцарське бюро співробітництва
шв. фр.	швейцарський франк
ЮНІСЕФ	Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй
CSPM	чутливе до конфліктів управління програмою (Conflict sensitive programme management)
DP	Управління з політичних питань (Political Department)
FDFA	Федеральний департамент закордонних справ (Federal Department of Foreign Affairs)
HSD	Відділ з питань безпеки людини (Human Security Division)
IFC	Міжнародна фінансова корпорація (International Finance Corporation)
MERV	Моніторинг змін, важливих для розвитку (Monitoring of development-relevant changes)
OCHA	Офіс Організації Об'єднаних Націй з координації гуманітарних питань (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs)
SDC	Швейцарська агенція розвитку та співробітництва (Swiss Agency for Development and Cooperation)
SECO	Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань (State Secretariat for Economic Affairs)
SECO-WE	Відділ економічного співробітництва та розвитку (Economic cooperation and development)
SHA	Швейцарський відділ гуманітарної допомоги (Swiss Humanitarian Aid)
USAID	Агентство США з міжнародного розвитку (United States Agency for International Development)

Помаранчева революція - серія протестів та політичних подій, що мали місце в Україні з кінця листопада 2004 року по січень 2005 року одразу після другого туру голосування під час президентських виборів 2004 року. Протести були викликані повідомленнями низки вітчизняних і зарубіжних спостерігачів за виборами та поширеною суспільною думкою, що результати другого туру голосування 21 листопада 2004 року за основних кандидатів Віктора Ющенка і Віктора Януковича були сфальсифіковані владою на користь останнього. Хвиля загальнонаціональних протестів призвела до скасування результатів другого туру виборів і до призначення за рішенням Верховного Суду України повторного голосування на 26 грудня 2004 року. Остаточні результати засвідчили перемогу Ющенка. Помаранчева революція закінчилася його інавгурацією 23 січня 2005 року.

Майдан (або Євромайдан) - хвиля демонстрацій і громадських протестів в Україні, яка почалася в ніч на 21 листопада 2013 року у вигляді мирних протестів громадськості на Майдані Незалежності у Києві, спричинених несподіваним рішенням уряду не підписувати Угоду про асоціацію та Поглиблену і всебічну угоду про зону вільної торгівлі із Європейським Союзом. Масштаби протестів стрімко зростали, учасники протестів закликали до боротьби з тотальною корупцією, зловживанням владою та порушенням прав людини, а також вимагали відставки тодішнього президента Віктора Януковича і його уряду. Протести досягли свого апогею в період із 18 по 21 лютого 2014 року, коли протистояння між силовиками і демонстрантами призвело до більш ніж 100 жертв серед цивільного населення. В результаті протестів Янукович і кілька інших високопоставлених чиновників втекли з України. 22 лютого 2014 року український парламент оголосив імпичмент Януковичу, змінив уряд на тимчасовий і розпорядився звільнити з в'язниці політичного опонента Януковича - Юлію Тимошенко.

Донбас - Донецький басейн, широко відомий як Донбас, є неофіційним історичним, економічним та культурним регіоном Східної України, до якого входять адміністративні одиниці Донецька і Луганська області. Назва походить від річки Донець. Вуглевидобувний осередок з кінця 19-го століття, на сьогоднішній день – значною мірою індустріалізований регіон.

Території, контрольовані неурядовими збройними групами - території, що знаходяться де-факто під контролем влади самопроголошених Донецької народної республіки (ДНР) і Луганської народної республіки (ЛНР).

Території, що потерпають від конфлікту - території, які перебувають у даний час або були раніше під контролем неурядових збройних формувань та/або на яких відбувались або і досі відбуваються бойові дії. За оцінками ООН, до початку конфлікту на згаданих територіях проживало близько 5,2 млн осіб.

Макрорегіони України - не існує офіційного визначення макрорегіонів України. У цьому документі поняття макрорегіонів застосовується щодо Західної України, Центральної та Північної України, Східної України і Південної України. Чотири макрорегіони визначаються таким чином: I) Західна Україна включає в себе Волинську, Рівненську, Львівську, Івано-Франківську, Тернопільську, Закарпатську та Чернівецьку області; II) До Центральної і Північної України належать Хмельницька, Житомирська, Вінницька, Сумська, Чернігівська, Полтавська, Кіровоградська, Черкаська та Київська області, а також місто Київ; III) До Східної України входять Донецька, Луганська, Харківська, Дніпропетровська та Запорізька області; IV) Південна Україна включає Миколаївську, Херсонську та Одеську області, а також Автономну Республіку Крим та місто Севастополь.

Вразливі категорії населення - вразливість у цілому означає неможливість доступу до ресурсів, необхідних для гідного життя і протистояння негативним наслідкам соціально-економічного, політичного чи екологічного потрясіння. За своєю природою вразливість є складним і багатовимірним поняттям. Задля спрощення, в цьому документі вразливість стосується трьох категорій людей. По-перше, бідних верств населення відповідно до національного критерію бідності (у 2013 році 24,5% населення України, або 11,4 млн осіб, знаходилися за відносною межею бідності). По-друге, тих людей, які безпосередньо постраждали внаслідок збройного конфлікту на сході (або залишили територію Автономної Республіки Крим після її анексії Російською Федерацією) і потребують гуманітарної допомоги і захисту. За оцінками Організації Об'єднаних Націй, вразливими відповідно до другої категорії вважаються 1,4 мільйона осіб. Можна припустити, що більшість із цих людей були вразливими ще до початку збройного конфлікту (відповідно до першої категорії уразливості). По-третє, людей, які зазнають дискримінації при реалізації своїх основних свобод та прав людини, і чий доступ до процесів прийняття рішень і реалізації політичної влади не є гарантований у повному обсязі. Можна припустити, що на практиці ці три типи вразливості часто накладаються один на одного.

Короткий огляд

2014 рік був бурхливим і важким для України. Стрімка зміна уряду, незаконна анексія Криму Російською Федерацією та збройний конфлікт на сході країни мали серйозні наслідки для всієї держави: велика кількість загиблих і поранених, масштабне руйнування інфраструктури, критична гуманітарна ситуація, понад два мільйони внутрішньо переміщених осіб і біженців, глибока економічна криза і негативні соціальні наслідки, особливо для бідних і найбільш вразливих верств населення. Українська криза також спровокувала зростання напруженості на міжнародному рівні, що змусило багатьох світових гравців переглянути відносини з Російською Федерацією, щодо якої були застосовані санкції.

Міжнародна спільнота надала Україні значну підтримку для подолання цієї кризи, однак ще залишаються суттєві проблеми. Саме за таких складних обставин і була розроблена Стратегія швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки.

Завдяки цій новій стратегії Швейцарія має намір підтримувати основні заплановані реформи і в цьому буде спиратися на результати, досягнуті в чотирьох секторах, у яких вона дотепер надавала допомогу: децентралізація, охорона здоров'я, енергетика та економічний розвиток. Буде продовжуватись і поглиблюватись надання допомоги на користь децентралізації, при цьому особлива увага приділятиметься інклюзивності реформ. Заходи у галузі охорони здоров'я будуть спрямовані на популяризацію здорового способу життя та профілактику неінфекційних захворювань – сфери, де Україні ще є над чим працювати. Діяльність в енергетичній галузі буде підсилена і міститиме новий компонент – міський розвиток. Нарешті, підтримка економічного розвитку, окрім іншого, сприятиме реформам та інноваційним підходам, зокрема, у сфері дерегуляції та в сільському господарстві. Діяльність у цих секторах будуть доповнювати зусилля, спрямовані на розбудову діалогу, відновлення миру і суспільне примирення.

У центрі уваги стратегії – підтримка ключових реформ і пом'якшення наслідків збройного конфлікту. Розроблені заходи будуть територіально збалансовані в межах всієї країни. Заходи, спрямовані на зміцнення миру і пом'якшення соціальних наслідків збройного конфлікту, будуть реалізуватися головним чином у регіонах, що постраждали від конфліктів, та в районах із значною кількістю вимушених переселенців.

З метою реагування на нові виклики до реалізації Стратегії додатково залучатимуться також інші швейцарські відомства. Окрім Швейцарської агенції розвитку та співробітництва (SDC) та Державного секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO), які надають допомогу Україні вже протягом багатьох років, у реалізації Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки також візьме участь новий підрозділ із Федеральної адміністрації – Відділ з питань безпеки людини (HSD) Федерального департаменту закордонних справ Швейцарії. Окрім того, Відділ гуманітарної допомоги SDC допомагатиме з реалізацією заходів, спрямованих на надання гуманітарної допомоги та захисту вразливих груп населення.

Щоб підкреслити свою готовність допомагати Україні у скрутний для неї час, Швейцарія суттєво збільшить бюджет програми до 99 мільйонів швейцарських франків на період 2015-2018 років, що є значним зростанням порівняно з сумою, витраченою під час виконання попередньої стратегії співробітництва з Україною.

1.1. Політичний розвиток

Україна, в минулому – одна з республік Радянського Союзу і незалежна держава з 1991 року, є найбільшою за територією і однією з найбільших за чисельністю населення країн в Європі. Незважаючи на її загальновищаний соціально-економічний потенціал, за весь період своєї незалежності Україна лише частково здійснила перехід до демократії, верховенства права і ринкової економіки. Реформи перебували в стагнації протягом більш ніж двох десятиліть, і сподівання людей та очікування змін після «помаранчевої революції» в 2004 році не були виправдані. Незважаючи на кілька спроб, країні поки що не вдалося суттєво реформувати свої політичні інститути. Не дивлячись на те, що у 2014 році і на початку 2015 року були зроблені нові кроки в напрямку реформи децентралізації, держава все ще залишається достатньо централізованою.

2014 рік був роком радикальних змін в Україні. Несподіване рішення не підписувати Угоду про асоціацію (у тому числі й Поглиблену і всебічну угоду про зону вільної торгівлі) з Європейським Союзом (ЄС) прийняте наприкінці 2013 року тодішньою владою, спричинило хвилю протестів на Майдані. Вони були жорстоко придушені і зрештою призвели до зміни влади в лютому 2014 року. В результаті Україна опинилась у глибокій політичній кризі, яка призвела до міжнародної напруженості. У березні 2014 року була порушена територіальна цілісність країни внаслідок незаконної анексії Російською Федерацією Автономної Республіки Крим. У травні 2014 року були створені самопроголошені Донецька народна республіка і Луганська народна республіка, що призвело до загострення напруженості, і врешті, до збройного конфлікту на Донбасі. Після анексії Криму Російською Федерацією

міжнародна спільнота запровадила санкції проти Росії, які згодом були розширені у відповідь на події на Сході України.

Внутрішня ситуація на початку 2015 року залишалася непередбачуваною. Конфлікт ставить під загрозу стабільність усього регіону і поглинає значну частину державних ресурсів. Існуюча ситуація також суттєво послабила економіку і призвела до збільшення осередків уразливості населення.

Серед позитивних моментів слід відзначити те, що нова влада взяла на себе зобов'язання просувати і здійснювати довгоочікувані реформи у таких напрямках, як боротьба з корупцією, дерегулювання економіки, підвищення прозорості в енергетичному секторі, сприяння децентралізації, реформування судової системи і системи надання медичних послуг. Новою владою був розроблений амбітний план реформ – «Стратегія реформ-2020», що передбачає якнайменше 60 реформ, які потрібно здійснити до 2020 року, з них 10 є пріоритетними (див. таблицю нижче).

10 ПРІОРИТЕТНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

- > АНТИКОРУПЦІЙНА РЕФОРМА І ЛЮСТРАЦІЯ
- > СУДОВА РЕФОРМА
- > ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА РЕФОРМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ*
- > ДЕРЕГУЛЯЦІЯ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА*
- > РЕФОРМА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
- > РЕФОРМА НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ
- > РЕФОРМА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я*
- > ПОДАТКОВА РЕФОРМА
- > ПРОГРАМА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ*
- > ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ УКРАЇНИ У СВІТІ

* Також пріоритетний напрямок швейцарської допомоги

Важливою рушійною силою реформ стануть потужна хвиля громадянської активності, породжена майданівським рухом; зобов'язання, викладені в Угоді про асоціацію з ЄС і ратифіковані українським Парламентом 16 вересня 2014 року, а також пакет заходів, узгоджених із Міжнародним валютним фондом (МВФ) у рамках його макроекономічної допомоги Україні. Чітка проєвропейська орієнтація була підтверджена результатами парламентських виборів у жовтні 2014 року, на яких, однак, не мало змоги проголосувати населення, що проживає в районах, контрольова-

них збройними групами, і в Криму. У найближчі роки перед владою постане складне завдання реалізувати необхідні реформи, одночасно забезпечуючи їх широку підтримку серед населення в усіх регіонах країни.

1.2. Економічний розвиток

Після десятиліття економічного спаду в 90-х роках, з 2000 по 2008 роки спостерігалось стійке зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) України із середнім щорічним показником близько 7%. Проте, глобальна фінансова та економічна криза і зниження світових цін на метал у другій половині 2008 року значною мірою вплинули на українську економіку та призвели до скорочення ВВП у 2009 році на 15%. Вихід із цієї кризи тривав лише два роки, а протягом 2012-2013 років відмічалась економічна стагнація.

У 2014 році, внаслідок збройного конфлікту та інституційної вразливості, країна опинилась у глибокій економічній кризі. За даними Державної статистичної служби України, у 2014 році ВВП скоротився на 6,8%, а інфляція збільшилася до 19%. Відбулося суттєве знецінення національної валюти порівняно з основними світовими валютами (наприклад, девальвація по відношенню до євро в період з 1 листопада 2013 по 8 лютого 2015 року становила близько 46%). Фінансовий сектор перебуває у критичній ситуації: протягом 2014 року низка банків втратили значну частину своїх депозитів і, як наслідок, свою ліквідність. За оцінками міжнародних фінансових інститутів, проблемні активи складають близько 50% портфелів банків. Запаси іноземної валюти є низькими, а державний бюджет у значній мірі залежить від зовнішніх програм допомоги, які вимагають, серед іншого, повного перегляду державних витрат. 11 березня 2015 року Виконавча рада МВФ схвалила чотирирічну Програму розширеного фінансування України у розмірі 17,5 млрд дола-

рів США, з яких 5 млрд доларів були виділені одразу для негайного використання. Пакет МВФ доповнюється додатковою допомогою з боку міжнародної спільноти для покриття великого фінансового дефіциту. Згідно рішення Федеральної Ради, Швейцарія має намір надати двосторонній кредит у розмірі 200 млн доларів США. Цей кредит є частиною узгодженої на міжнародному рівні програми допомоги для досягнення фінансової стабільності в Україні, він прив'язаний до реалізації програми МВФ.

На діловий та інвестиційний клімат в Україні негативно впливають громіздка бюрократія, масштабна корупція та відсутність диверсифікації та модернізації української економіки, яка в значній мірі залежить від важкої промисловості та сільського господарства.

Однак, є й позитивні тенденції. Деякі сектори, наприклад, сільське господарство та інформаційні технології, відіграють все важливішу роль у формуванні доходів та в експорті. Правову базу для бізнес-середовища було спрощено, і Україна неухильно покращує свій рейтинг у звіті Групи Світового банку (СБ) «Ведення бізнесу» (зі 145-ї позиції у 2011 році до 96-ї у 2015 році). Очікується, що нещодавній початок реалізації антикорупційної реформи, скорочення кількості дозволів і ліцензій, необхідних для підприємницької діяльності, а також низка першочергових заходів «Стратегії реформ-2020», зокрема, спрощення в системі оподаткування, перегляд правової бази у фінансовому секторі і нова стратегія в аграрному секторі зроблять свій внесок у поліпшення ділового та інвестиційного клімату. Очевидно, що рішення інвесторів також значною мірою залежатиме від розвитку ситуації на сході країни. Збройний конфлікт призвів не лише до зупинки притоку нових інвестицій, а й завдав величезної шкоди інфраструктурі та виробничій діяльності в охоплених конфліктом районах Донбасу - одному з найбільш промислово розвинених регіонів країни.

Нещодавня криза спонукає Україну до зменшення своєї високої енергетичної залежності від Російської Федерації і заохочує до заходів скорочення обсягу неефективного енергоспоживання у промисловому, комунальному та житловому секторах.

1.3. Соціальні зміни

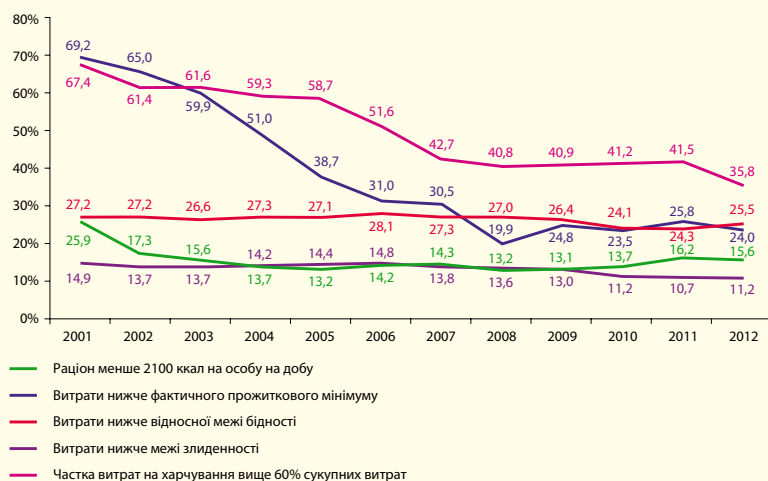
За даними Світового Банку, середня тривалість життя українців у 2012 році становила близько 71 року, що майже на 10 років менше тривалості життя громадян ЄС. Крім того, тривалість життя українських чоловіків (близько 66 років) на десять років менша, ніж українських жінок (близько 76 років). Було досягнуто значного покращення показників дитячої та материнської смертності, які знизилися більш ніж на 40% порівняно з 2000 роком¹.

Однак, рівень бідності протягом останніх кількох років залишається незмінним, а кожен четвертий українець й досі живе за національно визначеною межею бідності². Стієке економічне зростання в період з 2000 по 2008 роки мало незначний вплив на покращення цього показника.

Негативні наслідки збройного конфлікту, а також погіршення економічної ситуації призвели до відсутності належного стану соціальних умов, зокрема для вразливих груп, які найбільше потерпають від наслідків скорочення державних витрат і зростання цін. Потрібні реформи, оскільки механізми розподілу допомоги від держави демонструють свою очевидну неефективність. Виклик полягає у спрямуванні адресної соціальної допомоги найбільш бідним верствам і вимушеним переселенцям, які її потребують.

Динаміка рівня бідності за основними критеріями, 2001-2012 рр.

Джерело: розрахунки Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України за мікроданими обстеження умов життя домогосподарств України, що проводить Державна служба статистики України на постійній основі

Традиційні характеристики української бідності, структура нерівності і групи ризику залишаються незмінними. Найнижчі показники бідності можна спостерігати у великих містах, у той час як бідність переважає в сільській місцевості і має однаковий вплив на чоловіків і жінок. Внаслідок збройного конфлікту в регіоні Донбасу та ситуації в Криму нещодавно виникли нові осередки вразливості, в яких 1,4 мільйона внутрішньо переміщених осіб (ВПО), а також населення в зоні конфлікту потребують гуманітарної допомоги³.

1.4. Збройний конфлікт

Починаючи з березня 2014 року, збройний конфлікт суттєво впливає на життя українців. Криза в регіоні Донбасу переросла у збройний конфлікт, що призвело до втрати урядом контролю над частинами Донецької та Луганської областей на Сході України. Незважаючи на активні посередницькі зусилля Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) та інших міжнародних організацій, яким вдалося досягти домовленостей про припинення вогню, довгострокові перспективи залишаються неясними.

Першопричини збройного конфлікту мають різну природу: від боротьби за геополітичні сфери впливу до внутрішніх історичних, культурних, політичних та економічних розбіжностей і дисбалансів. Після анексії Криму Російською Федерацією ЄС, серед інших, запровадив санкції щодо Росії. Згодом ці санкції були розширені у відповідь на події на Сході України. Федеральна рада Швейцарії прийняла рішення вжити заходів, щоб запобігти уникненню санкцій ЄС через її територію. Відсутність диверсифікації та модернізації економіки, хронічна корупція та відсутність політичного діалогу і культури політичного компромісу, разом із концентрацією політичної влади в Києві, підштовхнули до акцій протесту на Майдані. Нарешті, економічні і культурні відмінності, особливо між східною і західною частинами країни, вилились у сьогоднішній збройний конфлікт.

1 Джерело: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.MMRT/countries/UA?display=graph>
 2 Джерело: Millennium Development Goals Report Ukraine 2014 <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/library/mdg/2014-mdgs-ukraine-progress/>
 3 Джерело: План гуманітарного реагування 2015. Україна (переглянути) (<http://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/document/2015-ukraine-humanitarian-response-plan>)

Наслідки збройного конфлікту на Донбасі для населення є важкими. Станом на березень 2015 року, за оцінками, близько 6 тисяч осіб⁴ загинуло, і більше 15 тисяч поранено. За даними Міністерства соціальної політики України, кількість внутрішньо переміщених

4 <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Sitrep%20%2331%20FINAL.pdf>

осіб (ВПО) становить 1 млн 300 тисяч осіб, у той час як понад 800 тисяч чоловік знайшли притулок у сусідніх країнах, передовсім у Російській Федерації. Крім того, незаконна анексія Автономної Республіки Крим Російською Федерацією призвела до переселення близько 20 тисяч ВПО⁵, особливо представників кримськотатарського народу, до інших регіонів України. Неодноразово повідомлялося про розповсюджені випадки серйозних порушень прав людини і міжнародного гуманітарного права.

Мають місце значні пошкодження і руйнування житлових будинків, цивільної інфраструктури, комунальних служб, що має нищівні впливи на економіку та місцеве самоврядування. За нинішніх умов залишається незрозумілим, коли буде можливо здійснити масштабне відновлення районів, постраждалих від конфліктів, і забезпечити повернення вимушених переселенців. Однак зрозуміло, що цей процес потребуватиме значних ресурсів і часу, особливо, коли справа дійде до соціальної стабільності і примирення.

5 Джерело: OCHA Sit.Rep Ukraine <http://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-situation-report-no28-20-february-2015> and UNHCR overview <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/1231-internally-displaced-people#>

Обґрунтування співробітництва між Україною та Швейцарією

У «Посланні щодо міжнародного співробітництва на 2013-2016 роки» Федеральної ради (уряду) Швейцарії до Парламенту Швейцарії особливу увагу приділено профілактиці і подоланню криз, конфліктів і катастроф, у той час як «Послання до Парламенту щодо продовження заходів, що стосуються відновлення цивільного миру та сприяння розвитку прав людини на 2012-2016 роки» підкреслює важливість зміцнення миру і безпеки людини. Саме на цих засадах Швейцарія реагуватиме на виклики, що виникли через збройний конфлікт, який перетворив Україну на «нестабільну державу» за дуже короткий час.

Крім того, зміцнення демократичних процедур та інститутів, належне врядування, а також функціонуюча ринкова економіка, яка створює відчутні вигоди для всіх громадян, і надалі залишаються важливими завданнями для Швейцарії у підтримці перехідних процесів у Східній Європі, а, отже, і сприянні розвитку України.

До початку кризи офіційна допомога Україні в цілях розвитку була обмеженою і традиційно становила менше 1% від ВВП. Починаючи з 2014 року, розмір допомоги, у тому числі й гуманітарної допомоги, збільшився приблизно в 1,5 рази. Це відбулося головним чином завдяки міжнародним фінансовим інститутам (понад 70%), а решта фінансування надходить від ЄС і двосторонніх програм допомоги. Міжнародні фінансові інститути в основному фінансують такі сфери як енергетика та інфраструктура, тоді як ЄС і двосторонні донори зазвичай надають підтримку у галузях верховенства права, врядування та розвитку малих і середніх підприємств. Починаючи з 2014 року координація співробітництва донорів посилилася і значно покращилася, передовсім у зв'язку зі збільшенням

кількості донорів. І нарешті, що є не менш важливим, Україна є членом спільної зі Швейцарією групи директорів ЄБРР, що сприяє більш тісній співпраці в політичній та економічній площині.

Останнім часом гуманітарна допомога стала важливим напрямком оперативних заходів і правозахисної діяльності, головним чином у сфері захисту цивільних осіб, надання соціальної та економічної допомоги, надання прихистку, розподілу продовольства та відбудови. В сучасних умовах трансформація конфліктів, примирення та повага до прав людини і міжнародного гуманітарного права посіли чільне місце і тому будуть включені до програми співробітництва Швейцарії та України.

У новій політичній та геостратегічній ситуації, яка склалася в Україні, Швейцарія прагне перебувати на позиціях нейтралітету і неупередженості. Це дозволить їй підтримувати ініціативи з відновлення миру та діалогу задля пошуку шляхів вирішення конфлікту, захисту прав людини і міжнародного гуманітарного права, а також сприяти поглибленому діалогу та дотриманню принципу інклюзивності в процесі розробки та впровадження намічених реформ.

Разом із Швейцарською агенцією розвитку та співробітництва (SDC) та Державним секретаріатом з економічних питань (SECO), які вже тривалий час працюють в Україні, у роботі по досягненню запланованих цілей Стратегії також братимуть участь Відділ з питань безпеки людини (HSD) Федерального департаменту закордонних справ та Швейцарський відділ гуманітарної допомоги (SHA) як один із підрозділів SDC (див Додаток е).

3 Результати Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2011-2014 роки

Допомога Швейцарії Україні досягла значних результатів у період з 2011 по 2014 роки. Програми були зосереджені на чотирьох напрямках співробітництва і впроваджувалися по всій Україні. Швейцарська допомога була зосереджена здебільшого на заході та в центрі країни, а також в Автономній Республіці Крим (тут її довелося зупинити після анексії півострова Російською Федерацією). Допомогу надавали також і в інших регіонах України.

Під час головування в ОБСЄ у 2014 році Швейцарія зміцнила свої позиції неупередженого актора на міжнародній арені. Вона сприяла налагодженню контактів і діалогу між зацікавленими сторонами і сторонами конфлікту, а також регулярно закликала до дотримання всіма учасниками прав людини і міжнародного гуманітарного права. З метою швидкого реагування на кризу Швейцарія зробила фінансові внески в ОБСЄ, Раду Європи, Міжнародний комітет Червоного Хреста і різні установи Організації Об'єднаних Націй, таких, як УВКПЛ, ВПП та УВКБ ООН. Загальна сума цієї допомоги перевищила 3,1 млн швейцарських франків. У 2014 році, разом із ЄС, США та Канадою, Швейцарія була призначена одним із головуючих донорів у рамках загальної координаційної групи донорів. Окрім того, Швейцарія співголоує разом з ЄС та Швецією в галузевій групі донорів з децентралізації та регіонального розвитку.

3.1. Місцеве самоврядування і публічні послуги

У сфері **місцевого самоврядування і публічних послуг** було досягнуто позитивних зрушень передовсім у житті сільських громад, які за підтримки Швейцарії отримали доступ до централізованого водопостачання та водовідведення. За оцінками експертів, лише 22% населення, що проживає у сільській місцевості, мають доступ до централізованого водопостачання. У громадах, які отримали допомогу від Швейцарії, цей рівень сягає 90%. Цей результат є особливо економічно ефективним, оскільки обсяг швейцарських інвестицій у розрахунку на одну людину склав 25 швейцарських франків, що є нижчим за середньосвітовий показник. Сталість і поширення моделей і практик, запроваджених у рамках швейцарських ініціатив, мали місце як у п'яти областях-партнерах, так і в інших регіонах України⁶.

У партнерських муніципалітетах стали нормою механізми участі громадян у плануванні та бюджетному процесі. Європейські стандарти належного врядування, наприклад, у галузі управління місцевими фінансами, були поступово запроваджені серед місцевих органів влади у багатьох містах України. У низці сільських громад ведеться послідовна робота з розвитку лідерських навичок жінок-керівників, а нещодавно створеному «Жіночому крилу» Всеукраїнської асоціації сільських і селищних рад надається підтримка у розбудові професійного потенціалу сільських голів-жінок.

Окрім цих досягнень, які суттєво впливають на якість життя отримувачів допомоги, Швейцарія традиційно підтримує процес планування і реалізації реформи децентралізації. Ця реформа має надзвичайно важливе значення для українського суспільства, оскільки очікується, що завдяки їй буде розширено доступ до публічних послуг та підвищиться якість їх надання, що одразу позначиться на рівні життя українців. Швейцарія надавала експертну допомогу в процесі розробки Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, прийнятої у квітні 2014 року, а також нових законів Про співробітництво територіальних громад та Про добровільне об'єднання територіальних громад. Окрім того, Швейцарія сприяла організації регіональних платформ для діалогу щодо децентралізації з метою забезпечення інклюзивності процесу реформ.

⁶ Вінницька, Сумська, Полтавська, Дніпропетровська та Івано-Франківська області, – низка сільських громад у цих та сусідніх областях реалізували проекти за швейцарською моделлю без будь-якої підтримки з боку Швейцарії.

3.2. Репродуктивне здоров'я

У галузі **репродуктивного здоров'я** швейцарська допомога сприяла стійкому поліпшенню якості перинатальних послуг та в цілому послуг з охорони здоров'я матері і дитини. У чотирьох регіонах-партнерах середньостатистичний рівень смертності новонароджених знизився з 9‰ в 2010 році до 8,3‰ у 2013 році. Було покращене консультування жінок і чоловіків, а також зріс рівень участі та допомоги чоловіків жінкам під час їхньої вагітності, пологів, догляду за дітьми та при плануванні сім'ї (наприклад, частка пологів у присутності партнера збільшилася з 67% в 2010 році до 83% у 2013 році). Підвищилися стандарти охорони здоров'я шляхом зміцнення системи безперервної медичної освіти, модернізації клінічної інфраструктури, адаптації клінічних протоколів та підвищення кваліфікації медичного персоналу при здійсненні медичних оглядів, діагностуванні, проведенні консультацій пацієнтів та щодо своєчасного перенаправлення до спеціалістів.

Системний підхід, який Швейцарія пропагує і здійснює у сфері репродуктивного здоров'я та охорони материнства, був визнаний владою України як успіх, який може бути відтворений в інших сферах. Урок, що був засвоєний протягом останніх кількох років, чітко показав, що задля поліпшення стану здоров'я українського населення слід приділяти більше уваги сприянню здоровому способу життя та підвищенню рівня обізнаності про поведінкові фактори ризику, у тому числі й про гендерно-специфічні фактори ризику та хвороби, які залишалися поза увагою. У новому проекті стратегії реформи системи охорони здоров'я, розробленому українським урядом у 2014 році, приділяється увага цим питанням. Таким чином, майбутня підтримка Швейцарії у секторі охорони здоров'я зміститься у бік цих нових напрямків і буде повністю узгоджена з пріоритетами уряду.

3.3. Стале використання енергоресурсів

У напрямку **сталого використання енергоресурсів**, започаткованому в 2011 році, завдяки демонстраційним проектам у галузі енергоефективності в муніципальному секторі, значно скоротилося споживання енергії в містах-партнерах, і водночас значно поліпшився рівень комфорту для жителів багатоквартирних житлових будинків. Муніципалітети, в яких здійснювались швейцарські проекти, покращили свої можливості щодо енергетичного та інвестиційного планування і змогли залучити додаткове фінансування для реалізації енергоефективних заходів. Було вдосконалено нормативну базу та фінансові механізми для підтримки енергоефективності в промисловому і житловому секторах, окремі підприємства пройшли навчання з метою підвищення ефективності використання ними енергії та ресурсів.

Енергетична політика залишається ключовим стратегічним напрямком на шляху України до стандартів ЄС. На практиці послідовний і збалансований підхід зосереджений на комплексному муніципальному енергетичному менеджменті, просуванні енергоефективності як з боку попиту (споживачів), так і з боку пропозиції (постачальників), і покращенні нормативно-правової бази та доступі до фінансових ресурсів, допоміг виробити належний пакет заходів, які будуть запроваджуватись у майбутньому. Уряд та інші зацікавлені сторони визнають практичну користь від допомоги з боку Швейцарії у цій галузі: протягом 2014 року значно збільшилася кількість спільних розробок програм із іншими донорами та число запитів від місцевих органів управління.

3.4. Фінансова та економічна стійкість

У сфері **фінансової та економічної стійкості**, завдяки швейцарській допомозі, значно покращився діловий клімат. Був схвалений новий закон про платоспроможність, який покращує нормативно-правову базу. Було надано допомогу в проведенні важливих реформ зі спрощення системи видачі дозволів та ліцензій у сільськогосподарському секторі. В результаті більш ніж 11 тисяч малих та середніх підприємств змогли щорічно заощаджувати кошти на суму в понад 80 мільйонів доларів США завдяки зменшенню кількості дозвільних документів. У цілому, запроваджені спрощення створили однакові правила в існуючих економічних умовах, що знизило кількість дискримінаційних перешкод для малого та середнього бізнесу.

Завдяки комплексним заходам із розбудови потенціалу, українські виробники змогли вийти на нові ринки. Крім того, має місце стрімке збільшення експортного ринку органічних продуктів, а в Карпатському регіоні успішно запроваджений інноваційний підхід до створення регіональної торгової марки.

Результати, досягнуті в сільськогосподарському секторі, є особливо перспективними, оскільки сільське господарство є одним із небагатьох секторів економіки, який неухильно зростає протягом останніх кількох років і має потенціал до залучення іноземних інвестицій. Технічна допомога, надана Швейцарією, підготувала ґрунт для таких інвестицій.

Передумови формування Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки

Економічна і політична нестабільність в Україні з кінця 2013 року та збройний конфлікт у східних областях визначають головні напрямки Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки. В умовах конфлікту надзвичайно важливим є усунення його основних причин та пом'якшення коротко-, середньо- і довгострокових наслідків. У зв'язку з цим вирішальне значення має аналіз першопричин конфлікту, дій його головних учасників та типових моделей соціального виключення. Досвід реалізації швейцарських програм у різних конфліктних контекстах є цінним уроком, який відображений у цій стратегії.

Зміни, що відбулися після подій на Майдані наприкінці 2013 року, відкривають нові можливості для здійснення довгоочікуваних і терміново необхідних реформ. Швейцарія надаватиме підтримку реалізації ключових реформ і виступатиме за інклюзивний підхід. Останнє практично означає, що Швейцарія буде заохочувати і підтримувати процеси широких консультацій при розробці реформ аби забезпечити врахування позицій та інтересів усіх зацікавлених сторін з усіх регіонів України. Широкий консенсус є дійсно найкращим інструментом для подолання супротиву і конфліктних ситуацій, а також для забезпечення ефективного впровадження реформ.

Аналіз пріоритетів української влади показує, що більшість напрямків, в яких зосереджена допомога Швейцарії, залишаються надзвичайно актуальними.

У сфері децентралізації Швейцарія здобула гарну репутацію і співголоує у галузевій групі донорів із децентралізації та регіонального розвитку. У Мінському Протоколі і Меморандумі, підписаних у вересні 2014 року, та в Комплексі заходів із реалізації Мінських угод від лютого 2015 року децентралізація визначена ключовим елементом політичного врегулювання конфлікту. Враховуючи значний попередній досвід у цій сфері, Швейцарія у своїй програмній діяльності в період 2015-2018 років зосередить особливу увагу на децентралізації. Взаємодія між різними рівнями органів влади та між громадянами і владою зміцнюватиметься за рахунок заходів з розбудови потенціалу та застосування принципів належного врядування. Зміцнення довіри між державою і громадянами є важливою передумовою стабільності і миру, а також широкої підтримки реформ з боку населення. Очікується, що більш якісне надання послуг на регіональному та місцевому рівнях сприятиме покращенню якості життя громадян. Нові можливості громадської участі мають зміцнити демократію та підзвітність місцевої влади, що сприятиме підвищенню довіри до неї з боку громадян.

У галузі охорони здоров'я загальний коефіцієнт смертності серед дорослих в Україні є одним із найвищих у світі. Основною причиною високих показників смертності та захворюваності є неінфекційні хвороби. Тому необхідно адаптувати програму та змістити акценти в бік розбудови служб первинної медико-санітарної допомоги та профілактичної медичної допомоги. Ця адаптація відповідає пріоритетам української влади щодо реформування і модернізації системи охорони здоров'я.

Реформа тарифів на електроенергію та системи надання субсидій мають вирішальне значення для макроекономічної стабілізації та енергетичної безпеки України. Тому існує гостра потреба суттєво підвищити ефективність використання енергії у приватному і державному секторах. Швейцарія готова і надалі надавати допомогу в цьому процесі в енергетичному секторі і допомагати підприємствам, місцевим органам управління, а також власникам житла у підвищенні ефективності використання ресурсів.

Вимоги громадянського суспільства, виголошені під час і після подій Майдану, та підписання Угоди про асоціацію з ЄС створюють унікальну можливість для реалізації вкрай необхідних економічних реформ, зокрема, в галузі економічного управління та боротьби з корупцією. Ці загальноекономічні реформи, спрямовані на підвищення прозорості та конкурентоспроможності, мають допомогти Україні модернізувати свою економіку і скористатися новими економічними можливостями. Завдяки наявності досвіду багаторічної допомоги, що спрямовувалася на покращення базових умов для українського приватного сектора (особливо для малих і середніх підприємств), Швейцарія має на сьогодні усі можливості для подальшої підтримки таких реформ. Ці загальноекономічні зміни, спрямовані на підвищення прозорості та конкурентоспроможності, допоможуть Україні скористатися новими економічними можливостями, і водночас продовжувати отримувати користь від міцних економічних зв'язків із Росією.

У сферах безпеки людини та запобігання конфліктам Швейцарія візьме за основу свої досягнення під час головування в ОБСЄ у 2014 році і доповнить заходи, ініційовані ОБСЄ, двосторонньою співпрацею. Це означає, що Швейцарія сприятиме розбудові діалогу та миротворчих ініціатив, пошуку та усуненню першопричин конфлікту, а також відстоюватиме обов'язковість дотримання прав людини і міжнародного гуманітарного права.

Швейцарський відділ гуманітарної допомоги вже залучив ресурси у 2014 році і нарощуватиме допомогу в майбутньому, якщо гуманітарна ситуація й надалі погіршуватиметься.

Важливою складовою цієї стратегії буде також більш рівномірне географічне охоплення і посилена увага до вразливих категорій населення. Зокрема, виділятиметься більше ресурсів на здійснення заходів у районах, охоплених конфліктом, та на територіях, що опосередковано постраждали від нього, тобто тих, де проживає велика кількість вимушених переселенців⁷. Стратегія буде спрямована не лише на роботу в районах, охоплених конфліктом, але й на подолання самого конфлікту шляхом підтримки необхідних соціальних та політичних змін.

Програмні заходи Швейцарії передбачатимуть гнучке планування та адаптацію до різних сценаріїв залежно від розвитку подій. Для подальшої оцінки кризи були розроблені три можливі сценарії. Базовий сценарій, що передбачає «затяжний і заморожений конфлікт», являє собою основу стратегії. Інші два можливих сценарії – це «політичне вирішення конфлікту» або «затяжний і відкритий конфлікт» (див. Додаток Г).

Залучені ресурси будуть збільшені з огляду на численні виклики, що стоять перед Україною. Ці додаткові зусилля корелюють із більш активною допомогою, яку надає Україні міжнародне співтовариство.

⁷ З огляду на специфіку обох напрямків – стале використання енергоресурсів та міський розвиток і сталий економічний розвиток, SECO не планує активної діяльності в районах, охоплених конфліктом.

5 Стратегічні напрямки і пріоритети на 2015-2018 роки

Загальна мета та напрямки діяльності

Загальною метою Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки є сприяння консолідації суспільства, інклюзивному демократичному врядуванню та сталому соціально-економічному розвитку в Україні задля побудови мирного, справедливого і процвітаючого суспільства. Щоб досягти цієї мети, програма співробітництва Швейцарії в Україні буде зосереджена на чотирьох основних напрямках допомоги: врядування та відновлення миру, охорона здоров'я, стале використання енергоресурсів та міський розвиток, а також сталий економічний розвиток.

Напрямок 1: Врядування та відновлення миру

Децентралізація нині є однією з найважливіших реформ для України. Першочергове значення матиме переформатування системи розподілу владних повноважень, демонтування вертикалі влади, підвищення ефективності управління в цілому і скорочення проявів корупції. Крім того, децентралізація, яка заохочує місцеві ініціативи, відіграватиме величезну роль у возз'єднанні країни після конфлікту на Сході України. Тому Швейцарія й надалі підтримуватиме місцеве самоврядування, організації громадянського суспільства та громадян у селах і малих містах задля покращення функціонування демократичних інститутів та їх взаємодії з громадянами, підвищення якості надання послуг та більш широкій участі громадян у процесі прийняття рішень. Більш активна підтримка надаватиметься асоціаціям органів місцевого самоврядування з метою зміцнення їх ролі у процесах

поширення знань серед своїх членів та лобювання реформ в інтересах місцевого самоврядування. Передбачається посилення політичного діалогу з питань децентралізації з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та комунального господарства України в рамках координації діяльності донорів та у двосторонньому форматі. Система врядування покращуватиметься за рахунок використання таких нових інструментів подолання корупції та більш активної участі громадян у процесі прийняття рішень, як, наприклад, електронне врядування (е-врядування).

Можливості для просування всеохоплюючих реформ будуть використовуватися системно. Українська влада отримує допомогу в розробці, широкому обговоренні, комунікації та реалізації законодавства, яке зміцнює місцеве самоврядування та відповідає інтересам громадян. Особлива увага приділятиметься підтримці інклюзивних та прозорих процедур, а також активному діалогу в регіонах та між ними щодо різних аспектів реформ. Програми професійного обміну та платформи для міжрегіонального діалогу сприятимуть кращому порозумінню і консолідації українського суспільства.

З метою реагування на конфлікт на Сході України ця стратегія була доповнена компонентом із відновлення миру. Мета діяльності у вказаному напрямку – це покращення відносин між конфліктуючими сторонами шляхом діалогу, поглиблення поваги до прав людини і міжнародного гуманітарного права та підтримка інклюзивності ключових політичних процесів. Заплановані заходи сприятимуть деескалації конфлікту і, зрештою, ліквідації його першопричин

для досягнення довгострокового врегулювання ситуації, що склалася. Спираючись на досвід головування Швейцарії в ОБСЄ у 2014 році, деякі ініціативи, започатковані в той період, залишатимуться частиною швейцарської стратегії і поступово доповнюватимуться новими. Наприклад, нові заходи будуть доповнювати зусилля з налагодження діалогу, які здійснює Тристороння контактна група, а також підкріплювати роботу Спеціальної місії спостерігачів ОБСЄ в Україні. Разом із тим, Швейцарія надаватиме підтримку організаціям громадянського суспільства, міжнародним організаціям та державним інститутам. Також можуть бути підтримані ініціативи щодо вирішення проблем минулого, внутрішнього переміщення, розмінування, а також контролю за озброєнням.

Очікувані результати реалізації зазначених заходів:

Результат 1.1: Українська влада розробляє і реалізує реформи у сфері децентралізації шляхом залучення до процесу зацікавлених сторін з усіх регіонів України.

Результат 1.2: Чоловіки і жінки різного віку беруть участь у процесі прийняття політичних рішень в окремих регіонах, у тому числі в тих із них, що охоплені конфліктом, і мають кращий доступ до публічних послуг.

Результат 1.3: Покращуються відносини між конфліктуючими сторонами, зміцнюється повага до прав людини і міжнародного гуманітарного права, а також поширюється інклюзивність головних політичних процесів.

На виконання заходів у секторі врядування і відновлення миру на період 2015-2018 років буде виділено 29 млн швейцарських франків.

Напрямок 2: Охорона здоров'я

Допомога Швейцарії в секторі охорони здоров'я буде зосереджена на подальшому розвитку первинного рівня охорони здоров'я; особлива увага приділятиметься зміцненню здоров'я населення і профілактиці неінфекційних захворювань, – обидва напрямки – пріоритетні для уряду. Метою є попередження і зменшення захворювань серцево-судинної системи і дихальних шляхів, раку і діабету, а також зниження кількості відповідних факторів ризику шляхом профілактичних заходів та популяризації здорового способу життя. Під особливою увагою буде перебувати й удосконалення навичок і фахового потенціалу медичних працівників, зокрема, сімейних лікарів та медсестер у сфері боротьби з неінфекційними хворобами, а також організації діяльності з профілактики захворювань і зміцнення здоров'я на місцевому рівні. Крім того, буде посилено роль організацій громадянського суспільства та місцевих громад у галузі зміцнення здоров'я та профілактики захворювань.

Програма сприятиме забезпеченню рівноправного і фінансово посиленого доступу до медичних послуг для вразливих верств населення. Особливу увагу

буде приділено східним і південним регіонам України, територіям із високою концентрацією вимушених переселенців і репатріантів, а також конкретним потребам у необхідній медичній допомозі, викликаним збройним конфліктом.

Розвиватиметься співпраця на політичному рівні з метою підтримки реформи системи охорони здоров'я в тих напрямках, де Швейцарія надає допомогу. Також плануються популяризація та поширення успішного швейцарського досвіду з дотриманням умов прозорості та підзвітності.

Особливу увагу буде приділено інклюзивності та чутливим до конфлікту підходам при наданні медичних послуг та під час проведення інформаційних кампаній. Міністерству охорони здоров'я України і регіональним органам охорони здоров'я надаватиметься підтримка в реалізації заходів, спрямованих на удосконалення стратегічного планування, управління, моніторингу, оцінки та інформування. Це сприятиме підвищенню ефективності системи охорони здоров'я в країні в цілому.

Очікувані результати реалізації заходів у секторі охорони здоров'я:

Результат 2.1: Національні та регіональні органи охорони здоров'я, в тому числі в районах, що потерпають в результаті конфлікту, забезпечують кращий і рівноправний доступ до поліпшених послуг первинної медико-санітарної допомоги з особливою увагою до профілактики захворювань і зміцнення здоров'я.

Результат 2.2: Чоловіки і жінки різного віку в окремих регіонах, в тому числі в районах, постраждалих від конфлікту, віддають перевагу здоровому способу життя.

На виконання заходів у напрямку охорони здоров'я на період 2015-2018 років буде виділено 12 млн швейцарських франків.

Напрямок 3: Стале використання енергоресурсів та міський розвиток

Стале та ефективне використання енергоресурсів буде й надалі перебувати в центрі уваги цього сектору з метою поліпшення умов життя населення та досягнення енергетичної незалежності країни. При співробітництві з надавачами послуг (бік «пропозиції»), допомога Швейцарії буде спрямована муніципалітетам. Коли ж йтиметься про споживачів послуг (бік «попиту»), то допомога буде призначена мешканцям житлових будинків та приватним підприємствам, які бажають впровадити енергоефективні технології.

Крім того, в рамках програми буде надана допомога в розробці сприятливої нормативної бази, а також у розробці окремих фінансових механізмів і доступі до них для промислового і житлового секторів задля зменшення споживання енергії і підвищення енергоефективності будівель і виробничих процесів. Ці заходи будуть доповнені діяльністю з підвищення обізнаності щодо питань енергоефективності та технічною допомогою задля створення кредитних продуктів для реалізації заходів з енергоефективності.

Ефективність роботи у цій галузі буде залежати від реалізації планового і поступового скорочення українським урядом обсягів субсидій на газ і його похідні (опалення, гарячу воду). Заходи зі сталого розвитку міст є новими в програмі, і вони покликані надавати допомогу муніципалітетам в їхніх зусиллях розвиватися у сталий спосіб шляхом інтеграції, відповідно до кращих міжнародних практик. Підтримка діяльності, яка формує спроможність міста до планування, об'єднання і фінансування своєї інфраструктурної системи та діяльності у розбудові міст, посяде чільне місце в програмі. Допомога Швейцарії в цьому напрямку покликана сприяти поступовій появі більш озелених еко-міст, з урахуванням ризиків зміни клімату та вразливості.

Після успішного пілотного впровадження «Муніципальної системи енергоменеджменту відповідно до підходу Європейської енергетичної відзнаки» в місті Вінниці, де проводились заходи з популяризації підвищення енергоефективності та впровадження відновлюваних джерел енергії в системі централізованого тепlopостачання, аналогічний проект у місті

Житомирі буде супроводжуватися запровадженням Європейської енергетичної відзнаки на національному рівні та її розповсюдженням на інші міста. Таким чином, програма Європейської енергетичної відзнаки буде пов'язана з діяльністю на рівні комплексного розвитку міст, де Швейцарія також має намір допомогати кільком містам у різних регіонах України.

Очікувані результати реалізації заходів в секторі сталого використання енергоресурсів та міського розвитку:

Результат 3.1: Муніципалітети надають надійні, сталі та економічно ефективні публічні послуги шляхом підвищення енергоефективності, впровадження екологічно чистих технологій, а також інклюзивного та сталого міського розвитку.

Результат 3.2: Малі та середні підприємства (МСП)/промисловий сектор і населення отримують кращий доступ до цільових заходів із підвищення енергоефективності та відповідних фінансових механізмів. Це дозволяє МСП/промисловим підприємствам підвищити економічну та енергоефективність завдяки ресурсоефективному та чистому виробництву з одночасним покращенням умов життя населення.

На виконання заходів у напрямку сталого використання енергоресурсів та міського розвитку на період 2015-2018 років було виділено 32 млн швейцарських франків.

Напрямок 4: Сталий економічний розвиток

Відбуватиметься подальше зміцнення приватного сектора, зокрема, малих і середніх підприємств шляхом нарощування потенціалу, доступу до фінансування та розширення обсягів ринку. Діяльність у сфері нарощування потенціалу буде спрямована на поглиблення навичок підприємців і МСП та реалізацію інформаційно-просвітницьких програм. Доступ до фінансування для приватного сектора буде й надалі розширюватися шляхом надання технічної та фінансової допомоги банкам і пропагування передових

фінансових інструментів, таких, як аграрні розписки. Заходи з розширення обсягів ринку аграрними малими та середніми підприємствами можуть включати зміцнення конкурентоспроможності останніх завдяки сертифікованому органічному виробництву, шляхом стимулювання експорту за рахунок визначення та застосування нових стандартів, а також сприяючи виходу на ринки шляхом участі в міжнародних виставках.

Крім того, допомога у вдосконаленні нормативно-правової бази для фінансових установ відповідно підвищить якість послуг, які вони пропонують МСП. Серед заходів можуть бути вдосконалення нормативної бази фінансового сектора або допомога фінансовим установам із метою розширення спектру їхніх послуг і поліпшення фінансових та нефінансових послуг для МСП.

Крім того, з метою створення більш сприятливих умов для бізнесу, серед заходів у напрямку сталого економічного розвитку будуть також підтримуватися реформи, спрямовані на подальше спрощення умов ведення бізнесу та базових економічних процесів. Допомога буде спрямована на усунення адміністративного навантаження і процедур, які перешкоджають господарській діяльності в приватному секторі. Щоб забезпечити врахування в реформах потреб різних зацікавлених сторін, допомога буде надаватися також і бізнес-асоціаціям, які належним чином представляють інтереси малого та середнього бізнесу всіх макрорегіонів України, в тому числі східних регіонів.

Очікувані результати реалізації заходів у секторі сталого економічного розвитку:

Результат 4.1: Приватний сектор отримує вигоду від нових можливостей торгівлі, поліпшення доступу до фінансування та вдосконалення ділових навичок.

Результат 4.2: Українська влада вдосконалює нормативно-правову базу для фінансового ринку, а фінансові установи отримують можливість розширити спектр послуг для приватного сектора, зокрема, для МСП.

Результат 4.3: Українська влада вдосконалює економічну політику та інвестиційну базу в результаті інклюзивного процесу реформування.

На виконання заходів у напрямку сталого економічного розвитку на період 2015-2018 років було виділено 18 млн швейцарських франків.

Гуманітарна допомога та захист

Окрім чотирьох вищезгаданих напрямків співробітництва, буде проводитися моніторинг гуманітарної ситуації в Україні, аби в разі потреби оперативно надавати відповідну допомогу. Швейцарія продовжуватиме підтримувати міжнародні та багатосторонні організації з урахуванням потреб і фінансових можливостей. Із метою доповнення цієї допомоги можуть бути реалізовані також прямі двосторонні проекти. Окрім того, експерти зі Швейцарського відділу гуманітарної допомоги, залучатимуться до заходів, організованих ООН та іншими організаціями. Гуманітарна допомога матиме чітке географічне спрямування і буде зосереджена на сході країни. Головними партнерами будуть Міжнародний комітет Червоного Хреста, Міжнародна продовольча програма та Управління Верховного комісара ООН з питань біженців.

В умовах збройного конфлікту вирішальне значення має дотримання міжнародного гуманітарного права та міжнародного права в галузі прав людини. Тому діалог з усіма сторонами конфлікту щодо їхніх зобов'язань відповідно до міжнародного права, дипломатичні заходи та забезпечення захисту при наданні гуманітарної допомоги будуть важливими складовими місії швейцарської програми.

6.1. Партнери

Досвід Швейцарії буде інтегрований у програму співробітництва партнерами-виконавцями та консультантами. Також Швейцарія співпрацюватиме з іншими донорами у просуванні реформ шляхом політичного діалогу, водночас, використовуючи переваги свого достатньо високого рівня позиціонування в системі координації донорів та твердої неупередженої позиції Швейцарії, яка зміцніла ще більше під час головування Швейцарії в ОБСЄ у 2014 році, з акцентом на принципах інклюзивності та консолідації. Швейцарія буде відстоювати чітке дотримання гуманітарних принципів при наданні допомоги населенню, яке постраждало внаслідок збройного конфлікту.

Питання безпеки залишиться основною темою, зокрема, під час надання допомоги та проведення моніторингу в регіонах, що постраждали від конфлікту.

Особлива увага приділятиметься відбору партнерів-виконавців, що дозволить належним чином врахувати особливості, які характеризують українське суспільство, та забезпечити належне схвальне сприйняття швейцарського підходу, який полягає у сприянні діалогу та відновленню миру. Буде підтримуватися культурне та регіональне розмаїття кадрів у колективах, які будуть втілювати проекти, та у Швейцарському бюро співробітництва в Україні з метою покращення розуміння місцевого контексту.

6.2. Форми надання допомоги

Визнаючи важливість принципів ефективності допомоги, Швейцарія узгоджує надання допомоги, наскільки це можливо, з пріоритетами країни-партнера. Швейцарія працюватиме на всіх рівнях (національному, регіональному та місцевому) та різними шляхами: фінансові внески до міжнародних агенцій та мультидонорських трастових фондів, двостороння співпраця, підтримка громадянського суспільства та приватного сектору. Можуть бути застосовані й інші методи надання допомоги. Комбінування різних підходів дозволить знизити ризики, пов'язані з нестабільністю ситуації, та збільшити ефективність швейцарської допомоги.

6.3. Географія діяльності

Певні компоненти швейцарської програми будуть реалізовуватися по всій території країни, при цьому особлива увага буде приділятися територіям, що

постраждали від конфлікту безпосередньо або опосередковано. Проекти у сфері децентралізації та охорони здоров'я у Дніпропетровській, Харківській та Полтавській областях, у східній та центральній частинах України, будуть підтримуватися далі. Збалансованість зусиль, що полягатиме у наданні конкретної адресної допомоги постраждалим у зоні конфлікту та діяльності в інших регіонах, має забезпечити позитивне політичне сприйняття факту дієвої присутності Швейцарії.

6.4. Наскрізні теми: гендерна рівність та належне врядування. Комплексний підхід: чутливе до конфліктів управління програмою (Conflict sensitive programme management – CSPM)

Підтримка **гендерної рівності та належного врядування** дотепер були головними темами і залишаються ключовими компонентами нової стратегії співробітництва. У портфелі проектів Швейцарії – допомога в усуненні структурного гендерного дисбалансу. Наприклад, буде надана допомога у забезпеченні доступу жінок до процесів прийняття рішень на місцевому та регіональному рівнях або у створенні кращих можливостей для жінок займатися підприємницькою діяльністю. Також увага буде приділятися значній відмінності у тривалості життя між жінками та чоловіками в Україні. Військовий конфлікт має серйозний вплив на гендерні відносини та гендерні ролі; на це потрібно звертати особливу увагу, просуваючи принципи гендерної рівності в роботі, спрямованій на примирення та відновлення миру. У сфері належного врядування буде зроблено акцент на збільшенні підзвітності влади та уникненні дискримінації у різних напрямках реалізації стратегії. З метою усунення головних причин конфлікту до швейцарської програми включені заходи на підтримку боротьби з корупцією, збільшення прозорості та активізації конструктивної участі громадськості у житті та діяльності на місцевому, регіональному та національному рівнях.

Підхід **CSPM** буде включений до програми співробітництва Швейцарії та у практики управління на всіх рівнях (управління кадрами, стосунки з партнерами, політичний діалог, безпека та комунікація). Швейцарія намагається сприяти соціальній та політичній інклюзивності та консолідації суспільства і забезпечити врахування цих аспектів під час проведення реформ. Окрім системного впровадження підходу “Не нашкодь”, Швейцарія заохочуватиме діалог між різними верствами населення України і активно під-

тримуватиме режим відновлення миру та розбудови держави. Програми обміну спеціалістами «рівний рівному» та навчальні поїздки до різних областей країни використовуватимуться у якості інструментів, що відкривають партнерам багатогранність можливостей України, які, примножуючись, збагачують усіх. Ключовим завданням швейцарської програми співробітництва буде виявлення спільних поглядів у різних груп населення.

6.5. Кадрові та фінансові ресурси

Загальна сума видатків за Стратегією швейцарського співробітництва з Україною на 2011–2014 рр. дорівнювала близько 57 млн швейцарських франків. На виконання Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2015–2018 роки виділено бюджет майже у 99 млн швейцарських франків, тобто сума збільшилася більше ніж на 73% (докладніше див. Додаток Д).

Значне збільшення фінансування пояснюється розвитком ситуації в Україні впродовж 2014 року, тобто, з одного боку, збільшенням потреби у допомозі в результаті збройного конфлікту та економічної рецесії, з іншого боку, новими можливостями щодо підтримки реформ.

У відповідності до зростання бюджету програми, буде значно збільшено штат працівників Швейцарського бюро співробітництва в Україні. На нові посади будуть найняті Радник з питань безпеки людини, Старший радник-іноземець та два нових національних координатори програм, які керуватимуть діяльністю за новими напрямками допомоги (відновлення миру та безпека людини) та у тих, які потребують інтенсивного управління. Кадровий штат з фінансових та адміністративних питань буде також трохи збільшений. Директор бюро співробітництва несе загальну відповідальність за реалізацію проектів допомоги в усіх сферах, представлених у цій стратегії співробітництва.

* Непрофільна програма включає допомогу, яка виходить за межі чотирьох основних напрямків

За виконання, моніторинг та управління виконанням Стратегії співробітництва відповідає Швейцарське бюро співробітництва, перед яким стоять, зокрема, такі задачі:

- здійснювати моніторинг виконання встановлених цілей і вживати необхідні заходи для коректування програми і забезпечення її відповідності контексту, який постійно змінюється, та ефективності проєктів, що здійснюються за швейцарської допомоги;
- звітувати про реалізацію встановлених цілей;
- узагальнювати та поширювати набутий досвід.

Стратегічне управління забезпечується на трьох рівнях спостереження (докладніше див. презентацію у Додатку В):

Аналіз ситуації

Швейцарське бюро співробітництва має у своєму розпорядженні комплекс інструментів для аналізу ситуації. З метою забезпечення достатньої різноманітності при внутрішньому аналізі будуть регулярно збиратися точки зору з різних джерел (експертів з різних регіонів, ЗМІ різної орієнтації). Для моніторингу ситуації та результатів, а також для спільної звітності (SDC, SECO, HSD) та адекватного реагування управління використовуються, в якості основи, такі інструменти як моніторинг змін, важливих для розвитку (MERV) та річний звіт. Інструмент MERV дозволить Швейцарському бюро співробітництва швидко коригувати надання допомоги з урахуванням зміни ситуації на місцях. Окрім застосування за першочерговим його призначенням – оцінка поточної ситуації – інструмент MERV також використовуватимуть як інструмент розвитку вмінь та навичок чутливого до конфліктів управління. Залежно від розвитку ситуації, якщо на певних частинах території країни стане важко проводити безпосередній моніторинг, Швейцарське бюро співробітництва не виключає, що частково доручить моніторинг виконання проєктів уповноваженим партнерам. У моніторингу та управлінні програмою буде приділятися належна увага питанням гендерної нерівності.

Аналіз результатів співробітництва

З метою моніторингу обраних індикаторів у структурі результатів (Матриця) буде збиратися інформація та дані, надані співробітниками проєктів, органами державної статистики чи одержані в процесі спостереження. Ці дані спостережень допомагатимуть скласти річні звіти. Аналіз показників (індикаторів) також дозволить виявляти необхідність коригувати або переорієнтувати проєкти. Додатково, можуть здійснюватися оцінки питань, що пов'язані з конфліктом, залежно від розвитку подій та їх наслідків.

Управління портфелем проєктів

Управління портфелем проєктів означає загальне управління Швейцарською програмою співробітництва та управління всіма процесами проектного циклу, що впливають на результати, включно з фінансовими аспектами (розподіл бюджету, тематичний та географічний розподіл, використання коштів), формами надання допомоги (мандати на виконання проєктів, співфінансування проєктів, інші типи проєктів) та важливими для реалізації стратегії темами (гендерна рівність, належне врядування, питання безпеки, CSPM, тощо). SDC буде здійснювати моніторинг, зокрема, того, скільки уваги приділяється регіонам, що потерпають в результаті конфлікту, як це передбачено стратегією.

Додаток А: Стислий огляд «Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки»

Синопис «Стратегії швейцарського співробітництва з Україною на 2015-2018 роки»				
Мета				
Сприяти консолідації суспільства, інклюзивному демократичному врядуванню та сталому соціально-економічному розвитку в Україні задля побудови мирного, справедливого і процвітаючого суспільства				
Напрямки допомоги				
Врядування і відновлення миру	Охорона здоров'я	Стале використання енергоресурсів та міський розвиток	Сталий економічний розвиток	Гуманітарна допомога та непрофільна програма
Цілі за напрямками надання допомоги (внесок Швейцарії)				
SDC та HSD	SDC	SECO	SECO	SDC
<p>Українська влада розробляє і реалізує реформи в сфері децентралізації шляхом залучення до процесу зацікавлених сторін з усіх регіонів України.</p> <p>Чоловіки і жінки різного віку беруть участь у процесі прийняття політичних рішень в окремих регіонах, у тому числі тих, що потерпають від конфлікту, і мають кращий доступ до публічних послуг.</p> <p>Покращуються відносини між конфліктуючими сторонами, зростає повага до прав людини і міжнародного гуманітарного права, а також поширюється інклюзивність головних політичних процесів.</p>	<p>Центральні та регіональні органи охорони здоров'я, в тому числі в районах, що потерпають у результаті конфлікту, забезпечують кращий і рівноправний доступ до поліпшених послуг первинної медичної допомоги, з акцентом на профілактиці захворювань та пропагуванні здорового способу життя.</p> <p>Чоловіки і жінки різного віку в окремих регіонах, у тому числі тих, що потерпають у результаті конфлікту, переймають здоровий спосіб життя.</p>	<p>Муніципалітети надають надійні, сталі та економічно ефективні послуги завдяки покращеній енергоефективності, впровадженню екологічно чистих технологій та інклюзивного і сталого міського розвитку.</p> <p>МСП, промислові підприємства і населення отримують ширший доступ до цілеспрямованих заходів із підвищення енергоефективності та до відповідних фінансових механізмів. Це дозволяє МСП і промисловим підприємствам працювати в більш економічно- та енергоефективний спосіб завдяки ресурсоефективному та чистому виробництву, з одночасним поліпшенням умов життя населення.</p>	<p>Приватний сектор отримує переваги від нових торговельних можливостей, поліпшення доступу до фінансування та покращення ділових навичок.</p> <p>Українська влада вдосконалює нормативно-правову базу для фінансового ринку, отже, фінансові установи мають можливість запропонувати більш широкий спектр послуг приватному сектору, зокрема, МСП.</p> <p>У результаті всеосяжного процесу реформ українська влада вдосконалює економічну політику та інвестиційну базу.</p>	<p>Визначатимуться на основі гуманітарних та інших потреб.</p>
Бюджет				
29 млн шв. франків	12 млн шв. франків	32 млн шв. франків	18 млн шв. франків	Наразі не визначений
Гендерна рівність і належне врядування як наскрізні теми				
Чутливе до конфліктів управління програмою (CSPM) як комплексний підхід				

Додаток Б: Матриця результатів

Примітка: базові й цільові показники будуть визначені та остаточно узгоджені до кінця 2015 року.

Напрямок допомоги 1: Врядування та відновлення миру. Мета: інклюзивні реформи у сфері децентралізації та ініціативи з відновлення миру сприяють покращенню демократичного врядування, суспільній консолідації та безпеці людини.		
(1) Результати швейцарської програмної діяльності	(2) Внесок швейцарської програми	(3) Результати розвитку країни
<p>Результат 1</p> <p>Українська влада розробляє і реалізує реформи в сфері децентралізації шляхом залучення до процесу зацікавлених сторін з усіх регіонів України.</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кількість об'єднаних територіальних громад на основі загальноприйнятих принципів та критеріїв (муніципальна консолідація). 2. Відсоток представників органів місцевого самоврядування, що належним чином реалізують нові повноваження. 3. Кількість законодавчих пропозицій у сфері децентралізації, які подані на розгляд асоціаціями органів місцевого самоврядування (АМС) та іншими учасниками (в розбивці за регіонами й типом учасників) та інкорпоровані у прийнятому законодавстві. 	<p><i>Проміжні результати/послідовність:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Експертна і дорадча підтримка сприяє розробці законодавства, державних політик і впровадженню практик, які ґрунтуються на досвіді, набутому в пілотних регіонах/містах, відповідно до кращих міжнародних стандартів. 2. Інклюзивні платформи для діалогу, які забезпечують участь усіх регіонів України і різних груп українського суспільства (переселенці, громадянське суспільство, приватний сектор, політичні сили тощо) у розробці та реалізації політик у сфері децентралізації та електронного врядування. 3. АМС, особливо їх жіночі підрозділи та жінки-керівники, отримують кращі знання і надання якісних послуг своїм членам. <p><i>Припущення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Зацікавлені сторони як на національному, так і на місцевому рівні здатні досягнути порозуміння і спільного бачення реформ у сфері децентралізації та електронного врядування. • АМС відіграватимуть активну роль у лобіюванні реформ і нарощуванні потенціалу своїх членів щодо реалізації реформ. <p><i>Ризики:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Інші учасники обмежують участь АМС у процесі реформування або АМС стають надто політизованими. • Представники районів, охоплених конфліктом, не в змозі брати активну участь у реалізації національних реформ у сфері децентралізації та електронного врядування. 	<p>Результат 1</p> <p>Центральні органи державної влади розробляють і здійснюють реформи в галузі врядування (джерело: Концепція реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіальної організації влади, перефразована).</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Приймаються відповідні* поправки до існуючого законодавства і нові закони, пов'язані з децентралізацією. *Відповідність оцінюється незалежними експертами (джерело: «План дій з реалізації Концепції реформування, червень 2014 року»). 2. Частка місцевих бюджетів у консолідованому державному бюджеті. (Джерело: Стратегія реформ 2020) 3. Прийняття* громадянами процесу і результатів реформ. *Ступінь прийняття оцінюється на основі оглядів ЗМІ і результатів наявних опитувань (джерело: «Система моніторингу Національної ради реформ»)

<p>Результат 2</p> <p>Чоловіки і жінки різного віку беруть участь у прийнятті політичних рішень в окремих регіонах, в тому числі в районах, що потерпають від конфлікту, і мають кращий доступ до публічних послуг.</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення кількості людей, які активно беруть участь у процесі прийняття рішень на місцевому рівні (в розбивці за регіонами і статтю). 2. Кількість людей у цільових регіонах, у тому числі районах, що потерпають від конфлікту, які отримують кращий доступ до публічних послуг. 3. Рівень задоволеності якістю надання публічних послуг у цільових регіонах. 4. Кількість громадян у цільових регіонах, які користуються інструментами і платформами електронної демократії. 	<p><i>Проміжні результати/послідовність:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сталі моделі рівної участі жінок і чоловіків у процесах прийняття рішень та децентралізованого надання послуг розроблені й поширені. 2. Успішно реалізовані і задокументовані моделі рівної участі та надання децентралізованих послуг поширюються АМС і використовуються для покращення законодавчої та регуляторної бази на національному рівні. У подальшому вони відтворюються і в нецільових регіонах. <p><i>Припущення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Достатній обсяг фінансових ресурсів для реалізації проєктів із надання децентралізованих послуг. • Місцеві органи влади мають потенціал і бажання підвищити рівень участі/рівноправний доступ жінок і чоловіків до прийняття рішень і надання послуг, а також застосувати принципи належного врядування на місцевому рівні. <p><i>Ризики:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Центральний уряд не бажає передавати повноваження і ресурси на місцевий рівень. • Місцеві органи влади в районах, що потерпають від конфлікту, не в змозі покращити рівень участі громадян та якість надання публічних послуг. 	<p>Результат 2</p> <p>Населення отримує кращий доступ до якісних публічних послуг, які надаються з підвищеною підзвітністю, прозорістю та ефективністю.</p> <p><i>(Джерела: «Концепція реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіальної організації влади», перефразована). Щодо реагування уряду і міжнародного співтовариства на виклики відновлення в районах, постраждалих від конфліктів (на стадії розробки): «Оцінка заходів з реконструкції та відновлення миру (Світовий банк, ООН, ЄС.)»</i></p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кращий рівень доступу до публічних послуг, як визначено у «Державній стратегії регіонального розвитку до 2020 року» (План дій та показники моніторингу повинні бути схвалені в 2015 році). 2. Рівень довіри населення до місцевої влади зростає (джерело: Щорічне опитування громадської думки в Україні IFES). 3. Кращі позиції України в рейтингу за індексом сприйняття корупції Transparency International.
<p>Результат 3</p> <p>Покращуються відносини між конфліктуєчими сторонами, зміцнюється повага до прав людини і міжнародного гуманітарного права, а також поглиблюється інклюзивність головних політичних процесів.*</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скорочується рівень насильства; конфліктуєчі сторони укладають угоди, між ключовими суб'єктами відбувається регулярний діалог. Підвищується рівень толерантності та поваги до інших точок зору і думок. 2. Поважаються міжнародні права людини і гуманітарне право; налагоджується конструктивна співпраця з міжнародними організаціями. 3. Основні політичні процеси* охоплюють всі зацікавлені сторони і сприяють підвищенню збалансованості й легітимності інститутів. 4. Підвищується потенціал жінок щодо участі в процесах, спрямованих на відновлення миру (резолюція РБ ООН 1325). <p>* Під основними політичними процесами розуміються процеси, які сприяють вирішенню і трансформації конфлікту.</p>	<p><i>Проміжні результати/послідовність:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Започатковуються ініціативи з ведення діалогу на різних рівнях, що сприяє вирішенню ключових суперечливих питань. 2. У районах, охоплених конфліктом, посилюється дотримання прав людини і міжнародного гуманітарного права; конфліктуєчі сторони здійснюють неупереджений розгляд будь-яких порушень. У цьому процесі беруть активну участь міжнародні та неурядові організації. 3. Уряд та організації громадянського суспільства активно працюють над вирішенням системних першопричин розколу в суспільстві. <p><i>Припущення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Конфліктуєчі сторони готові до діалогу і пошуку конструктивних рішень. • Політичні суб'єкти готові підтримувати відкриті демократичні інститути і процеси. • Міжнародним місіям гарантується безпека діяльності; міжнародне співтовариство погоджується на подальше розширення місій. • Можливе налагодження і підтримка контактів з «владою» в районах, тимчасово непідконтрольних уряду. <p><i>Ризики:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Збільшення внутрішньої напруженості та/або подальшої поляризації на геополітичному рівні призводить до загострення конфлікту. Відсутність готовності до інклюзивності. • Повага прав людини і міжнародного гуманітарного права не є пріоритетом конфліктуєчих сторін, і злочини залишаються безкарними. • Конфлікт переростає в стадію «ані миру, ані війни», де доступ до зони конфлікту, діалогу та інтеграції стає дедалі важчим. 	<p>Результат 3</p> <p>Знайдено конструктивне рішення для розв'язання конфлікту, забезпечено дотримання міжнародних стандартів у галузі прав людини та міжнародного гуманітарного права, як це передбачено у відповідних договорах і конвенціях, і закладається основа для побудови мирного суспільства.</p> <p><i>(Джерела: всі відповідні договори і конвенції, ратифіковані Україною, «м'яке право» (наприклад, резолюції), спеціальні документи, такі як, наприклад, Мінський протокол.)</i></p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стан реалізації угод відповідає меті врегулювання конфлікту. 2. Рівень і якість взаємодії з міжнародними організаціями з питань захисту прав людини і кількість реалізованих рекомендацій. Гуманітарним місіям забезпечено доступ, гуманітарна допомога та захист гарантовані. 3. В результаті політичних реформ досягнуто інклюзивності урядових та парламентських структур. Беруться до уваги альтернативні думки.

(4) Шляхи надання допомоги

Результат 1 (SDC)

- Проведення політичного діалогу та надання центральній владі дорадчої допомоги щодо інклюзивного процесу формування і реалізації реформ, що ґрунтується на діалозі.
- Надання технічної та експертної допомоги асоціаціям органів місцевого самоврядування у зміцненні їх інституційного потенціалу та впливовості на національному рівні.

Результат 2 (SDC)

- Надання фінансової та технічної допомоги окремим регіонам і містам/селам (у тому числі на територіях, охоплених конфліктом) у сфері водопостачання, водовідведення, поводження з твердими побутовими відходами, а також у сфері електронного врядування.
- Надання експертної допомоги у поширенні та розповсюдженні механізмів децентралізованого надання послуг, які довели свою ефективність.
- Зміцнення потенціалу представників органів місцевої влади в окремих регіонах (у тому числі в районах, охоплених конфліктом) щодо ефективного та відповідального управління, планування на основі громадської участі та якісного надання публічних послуг.
- Нарощування потенціалу організацій громадянського суспільства та розвиток освіти щодо демократичного громадянства для молоді (як дівчат, так і юнаків).

Результат 3 (HSD і SDC)

- Сприяння вирішенню конфлікту шляхом залучення головних інституційних учасників.
- Підтримка місцевих ініціатив із відновлення миру та діалогу задля вирішення конкретних суперечливих питань.
- Допомога у здійсненні контролю за дотриманням прав людини і міжнародного гуманітарного права у проблемних сферах, сприяння нарощуванню потенціалу і зусиль на міжнародному рівні задля гарантування прав людини і дотримання міжнародного гуманітарного права.
- Надання цільової експертної допомоги в організації багатосторонніх місій і впровадженні міжнародних механізмів моніторингу, з акцентом на діяльності ОБСЄ.
- Ініціювання заходів, спрямованих на подолання системних першопричин конфлікту.

(5) Ресурси і партнери

Бюджет: 18 млн швейцарських франків (SDC) + 11 млн швейцарських франків (HSD)

- Основними партнерами-виконавцями **SDC** є Рада Європи, ПРООН, Цюрихський університет педагогічної освіти, Швейцарський ресурсний центр консультацій та розвитку (SKAT), Фонд InnovaBridge та інші.
- Партнерами **SDC** з української сторони є Кабінет Міністрів, Адміністрація Президента, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та комунального господарства, Комітет Верховної Ради з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування, Національна академія державного управління, асоціації органів місцевого самоврядування, обласні та районні органи влади.
- Координація донорів відбувається в основному в рамках тематичної робочої групи з питань місцевого самоврядування та регіонального розвитку, де Швейцарія є співголовуючим донором разом з ЄС та Швецією.
- **HSD** головним чином співпрацює з Урядом України, основними учасниками конфлікту, а також із місцевими та міжнародними неурядовими організаціями та міжнародними урядовими організаціями, такими як ОБСЄ, Управління Верховного комісара з прав людини та Рада Європи.

Напрямок допомоги 2: Охорона здоров'я

Мета: покращується стан здоров'я населення в цільових регіонах, у тому числі в районах, що потерпають від конфлікту.

(1) Результати швейцарської програмної діяльності	(2) Внесок швейцарської програми	(3) Результати розвитку країни ⁸
<p>Результат 1</p> <p>Національні та регіональні органи охорони здоров'я, в тому числі в районах, що потерпають від конфлікту, забезпечують кращий і рівноправний доступ до поліпшених послуг первинної медико-санітарної допомоги, з особливою увагою до профілактики захворювань і зміцнення здоров'я.</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Реалізовані найбільш значущі пропозиції ВООЗ⁹. 2. % працівників служб первинної медико-санітарної допомоги, шкільних медсестер та інструкторів із санітарно-просвітницької роботи, які працюють за новими протоколами, підходами та методами контролю і профілактики НІЗ та інших захворювань, допомога щодо яких надається на первинному рівні, в тому числі захворювань, пов'язаних із конфліктом. 3. % людей, які користуються первинними медичними послугами, в тому числі з охорони психічного здоров'я, в цільових регіонах (населення в цілому і соціально вразливі групи). 	<p><i>Проміжні результати/послідовність:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Швейцарія братиме активну участь у політичному діалозі, спрямованому на підтримку Уряду України (УУ) в здійсненні реформ і покращенні роботи системи охорони здоров'я, підтримці принципів належного врядування (рівний доступ до послуг первинної медичної допомоги та прозорість). 2. Швейцарські заходи спрямовані на підвищення якості та ефективності медичної допомоги за рахунок поліпшення системи перенаправлення до спеціалістів та підготовки чи перепідготовки сімейних лікарів, медсестер та інших головних співробітників, які працюють на первинному рівні, в тому числі керівного персоналу. 3. Очікується, що покращення доступу та поліпшення якості послуг зі зміцнення здоров'я і профілактики захворювань знизить ризик передчасної смертності та захворюваності від НІЗ. 4. Рівний доступ гарантує врахування конкретних потреб найуразливіших верств населення, у тому числі переміщених осіб (більшість з яких є жінки, жінки з дітьми і літні люди) та інших осіб, постраждалих від конфлікту, не спричиняючи шкоди іншим членам громад. <p><i>Припущення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Уряд України готовий впроваджувати реформи в системі охорони здоров'я. МОЗ готове покращити систему управління у сфері охорони здоров'я. • Україна вживає заходів щодо розбудови первинної ланки охорони здоров'я, поліпшення умов праці та підвищення ролі сімейних лікарів та медсестер. • Уряд України бере на себе відповідальність за забезпечення належних інституційних, правових, фінансових та сервісних домовленостей для досягнення політичних цілей, в тому числі в реалізації «Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 років», Національного плану дій боротьби з НІЗ та інших законодавчих актів, спрямованих на зниження рівня НІЗ і пов'язаної з ними ризикованої поведінки. <p><i>Ризики:</i></p> <p>Порядок денний реформи системи охорони здоров'я затримується або зупинений через відсутність керівництва зі сторони МОЗ, обмежені фінансові ресурси чи опір реформам з боку населення.</p>	<p>Результат 1</p> <p>Державні органи охорони здоров'я вдосконалюють державну систему охорони здоров'я, профілактики захворювань та зміцнення здоров'я; підвищують якість та ефективність медичної допомоги; сприяють розвитку сімейної медицини та посилюють роль сімейних лікарів; впроваджують ефективну організаційну, юридичну та фінансову систему; забезпечують соціальну справедливість та захист прав громадян на охорону здоров'я.</p> <p><i>(Джерело: «Концепція національної охорони здоров'я на 2015-2020 роки» (перепародована).)</i></p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державні органи охорони здоров'я запроваджують узгоджену нормативно-правову базу галузі охорони здоров'я і розробляють і впроваджують нові стратегії в галузі охорони здоров'я, програми, плани дій, системи моніторингу та оцінки. 2. Державні органи охорони здоров'я запроваджують комплексний пакет основних послуг первинної медико-санітарної допомоги, що відповідають конкретним потребам охорони здоров'я жінок і чоловіків усіх вікових груп, і забезпечують його доступність для всіх громадян. 3. Фінансування первинної ланки охорони здоров'я, в тому числі фінансування заходів зі зміцнення здоров'я та інформування, зростає до 30% від загального обсягу видатків на охорону здоров'я. 4. % випадків госпіталізації зменшується на 20%. 5. Частка сімейних лікарів збільшується до 40% від загального числа лікарів. <p><i>(Джерела: «Національний план дій з охорони здоров'я на період до 2020 року» для індикаторів 1 і 2; «Концепція національної охорони здоров'я 2015-2020 роки» для індикаторів 3, 4 і 5.)</i></p>

⁸ На підставі «Концепції нової системи охорони здоров'я». Див http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20140527_0.html

⁹ Підвищення податків на тютюнові вироби і алкоголь, виконання заборони на рекламу тютюну та алкоголю, зниження споживання солі і жирів у їжі, пропагування здорового харчування та фізичної активності, пропагування скринінгу і лікування раку шийки матки. Див. http://www.who.int/nmh/publications/who_bestbuys_to_prevent_ncds.pdf

<p>Результат 2</p> <p>Чоловіки і жінки різного віку в окремих регіонах, у тому числі в районах, що потерпають від конфлікту, віддають перевагу здоровому способу життя.</p> <p>Індикатори для цільових регіонів (кількісні цілі повинні бути переглянуті)¹⁰:</p> <ol style="list-style-type: none"> Відносне зниження щонайменше на 10% вживання алкоголю і відносне зниження на 30% вживання тютюну серед осіб у віці 15 років і старше. Відносне зниження на 25% поширеності підвищеного кров'яного тиску та припинення зростання захворюваності на цукровий діабет і ожиріння. Цілі, що відображають досягнення у зменшенні захворювань, пов'язаних із конфліктом (буде визначено). 	<p><i>Проміжні результати/послідовність:</i></p> <p>Заходи швейцарської сторони будуть спрямовані на підвищення компетентності окремих осіб, у тому числі ВПО та інших осіб, постраждалих від конфлікту, і громад брати на себе більше відповідальності за власне здоров'я, зокрема шляхом переходу до здорового способу життя, профілактики НІЗ (зокрема серцево-судинних захворювань) і захворювань, пов'язаних з конфліктом.</p> <p><i>Припущення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Краще інформовані і обізнані пацієнти вимагатимуть кращої якості медичних послуг на рівні первинної ланки. <p><i>Ризики:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> УУ нехтує і недостатньо фінансує заходи з профілактики захворювань і зміцнення здоров'я. Лобювання вживання тютюну, алкоголю і харчових продуктів з високим вмістом жиру негативно впливають на плани МОЗ. 	<p>Результат 2</p> <p>Чоловіки і жінки різного віку стають дедалі відповідальнішими за своє здоров'я; УУ створює і підтримує сприятливі умови для профілактики НІЗ та популяризації здорового способу життя.</p> <p><i>(Джерело: «Національний план дій в галузі охорони здоров'я на період до 2020 року».)</i></p> <p><i>Індикатори (у межах всієї країни, цілі повинні бути досягнуті до 2020 року):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Відносне зниження на 25% ризику передчасної смертності від серцево-судинних захворювань, раку, діабету або хронічних захворювань дихальної системи. Відносне зниження зловживання алкоголем щонайменше на 10%. Відносне зниження на 18,5% поширеності вживання тютюну серед осіб у віці 15 років і старше. Постійне підвищення рівня інформованості населення про фактори ризику виникнення НІЗ. Відносне зниження на 25% в поширеності підвищеного кров'яного тиску. Збільшення тривалості життя при народженні до 3-х років. <p><i>(Джерела: «Національний план дій в галузі охорони здоров'я на період до 2020 року» для індикаторів 1-5 і «Стратегія сталого розвитку на період до 2020 року» для індикатора б.)</i></p>
<p>(4) Шляхи надання допомоги (SDC)</p>		
<p>Результат 1</p> <ul style="list-style-type: none"> Сприяння нарощуванню потенціалу МОЗ та пов'язаних із ним установ у галузі стратегічного планування, управління, моніторингу, оцінки та інформування. Сприяння прозорості та підзвітності та боротьба з корупцією в окремих галузях або процесах у системі охорони здоров'я. Вплив на стратегію в галузі охорони здоров'я та на реформу системи охорони здоров'я. Зміцнення міжгалузевого та багатостороннього координування у сфері охорони здоров'я. Допомога в розвитку потенціалу та підвищенні ефективності та дієвості системи первинної медико-санітарної допомоги. Розробка пакету основних медичних послуг із особливою увагою на неінфекційні захворювання, що надаються на рівні первинної ланки медичної допомоги; покращення системи перенаправлень до спеціалістів. Підвищення кваліфікації сімейних лікарів та медичних сестер та їх участь у профілактиці захворювань; зміцнення здоров'я на рівні громад (у тому числі в районах, охоплених конфліктом). Допомога у впровадженні найбільш значущих пропозицій ВООЗ. Підвищення кваліфікації та потенціалу керівного персоналу закладів охорони здоров'я шляхом рівного і гендерно збалансованого доступу до науково-технічних ресурсів. <p>Результат 2</p> <ul style="list-style-type: none"> Посилення потенціалу організацій громадянського суспільства, які працюють у галузі зміцнення здоров'я та профілактики захворювань, у тому числі організацій, що займаються проблемами гендерно-специфічних ризиків для здоров'я та профілактикою гендерно-специфічних захворювань. Підтримка інноваційних та ефективних гендерно-чутливих кампаній, орієнтованих на підвищення обізнаності та сприяння поведінковим змінам, кампаній із профілактики НІЗ, зниження пов'язаних з цим факторів ризику, а також ведення здорового способу життя. Розширення можливостей і зміцнення потенціалу місцевих громад та їх членів у здійсненні заходів зі зміцнення здоров'я та профілактики захворювань. 		
<p>(5) Ресурси і партнери</p>		
<p>Бюджет: 12 мільйонів швейцарських франків (SDC)</p> <ul style="list-style-type: none"> Основними партнерами-виконавцями є ВООЗ і ЮНІСЕФ (ці організації можуть зробити вагомий внесок у напрямках політичного діалогу з Урядом України), швейцарські НУО та експерти, які працюють у галузі зміцнення здоров'я та профілактики захворювань, місцеві неурядові організації з перевіреним потенціалом для ефективної реалізації проєктів. Активне пропагування швейцарського досвіду. Основними українськими партнерами є Міністерство охорони здоров'я, Міністерство освіти і науки, Міністерство соціальної політики, Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту. З метою забезпечення гармонізації та узгодження проєктних заходів представнику Міністерства охорони здоров'я пропонується виконувати роль голови або співголови наглядових рад. Забезпечується тісна координація з іншими активними донорами в галузі охорони здоров'я (Світовий Банк, USAID та інші) і посилюється взаємодія з іншими напрямками діяльності SDC. 		

¹⁰ Добровільні глобальні цілі ВООЗ у рамках Глобального плану дій із попередження та боротьби з НІЗ на 2013-2020 роки, <http://www.who.int/nmh/ncd-tools/definition-targets/en>.

Напрямок допомоги 3: Стале використання енергоресурсів та міський розвиток

Мета: Покращення енергоефективності та сталий розвиток міст сприяють поліпшенню умов життя та енергетичній незалежності.

(1) Результати швейцарської програмної діяльності	(2) Внесок швейцарської програми	(3) Результати розвитку країни
<p>Результат 1 Муніципалітети надають надійні, сталі й економічно ефективні публічні послуги шляхом підвищення енергоефективності, впровадження екологічно чистих технологій та інклюзивного і сталого міського розвитку.</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> Загальна вартість інвестицій, залучених містами, які отримали Європейську енергетичну відзнаку (ЄЕВ) та містами, що розвиваються у сталий спосіб. Підвищення задоволеності населення шляхом його залучення до процесів планування сталого розвитку своїх міст. Зменшення викидів парникових газів (ПГ) завдяки модернізації муніципальної інфраструктури. <p>Результат 2 Малі і середні підприємства (МСП)/промисловий сектор і населення отримують кращий доступ до цільових заходів із підвищення енергоефективності та відповідних фінансових механізмів. Це дозволяє МСП/промисловим підприємствам підвищити економічну та енергоефективність завдяки ресурсоефективному та чистому виробництву (РЕЧВ) з одночасним покращенням умов життя населення.</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> Кількість кредитів, виданих фінансовими установами на впровадження заходів із енергоефективності у натуральному та грошовому вираженні, та їхній географічний розподіл за макрорегіонами України. Зменшення викидів ПГ завдяки швейцарській допомозі в житловому і промисловому секторах. Кількість цільових підприємств, що застосовують ресурсоефективне та чисте виробництво (РЕЧВ) у розрізі макрорегіонів України. 	<p><i>Проміжні результати/послідовність:</i> Обидва результати швейцарської програми співробітництва сприяють досягненню конкретних результатів розвитку країни таким чином:</p> <ol style="list-style-type: none"> Внески до зменшення енергоємності, споживання та імпорту [індикатори розвитку країни 1 і 2] забезпечуються шляхом: <ol style="list-style-type: none"> Роботи Центру ресурсоефективного та чистого виробництва (через заохочення інвестицій в РЕЧВ та підготовку національних експертів з РЕЧВ). Реконструкції систем тепlopостачання в містах. Нагородження Європейською енергетичною відзнакою (ЄЕВ), її популяризацію по всій країні та створенню мережі передового досвіду ЄЕВ. Розробки законодавства в рамках проєктів, що фінансуються Швейцарією (центр РЕЧВ та проєкт з енергоефективності у житловому секторі), яке покращує доступ до фінансів для інвестування в заходи з підвищення енергоефективності та сприяють розвитку зеленої економіки [також робить свій внесок у індикатор розвитку країни 3]. Розширення географічного покриття проєктів, що фінансуються Швейцарією. Внесок у збільшення частки відновлюваних джерел енергії [індикатор розвитку країни 3] досягається шляхом виплати цільових кредитів МСП, а також шляхом впровадження компонентів відновлюваних джерел енергії в муніципальних інфраструктурних проєктах. Сприяння поступовому підвищенню тарифів на енергоносії [показники розвитку країни 4 і 5] забезпечується шляхом всебічної підтримки корпоративного розвитку на муніципальних підприємствах. Сприяння комплексному просторовому розвитку міст [індикатор розвитку країни 6] забезпечується шляхом: <ol style="list-style-type: none"> Забезпечення сталого міського розвитку із залученням різних зацікавлених сторін і забезпечення недискримінаційного підходу при плануванні (гендерна збалансованість, залучення меншин і вимушених переселенців). Просування ЄЕВ і нагородження нею міст України. <p><i>Припущення</i> Тарифи на енергоносії будуть зростати до тих пір, поки не буде досягнуто повного покриття витрат.</p> <p><i>Ризики</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Підвищення тарифів на комунальні послуги та енергоносії може бути відкладено з політичних та економічних причин, що знизить співвідношення витрат і вигод від інвестицій в енергетичну галузь. Корупція та бюрократичні перешкоди можуть затримувати реалізацію проєктів. Попит з боку населення і промисловості щодо впровадження заходів з енергоефективності є слабким через фінансову та економічну кризу. 	<p>Результат Підвищення енергоефективності та поліпшення міської інфраструктури сприяють покращенню умов життя, сталому економічному розвитку і скороченню викидів парникових газів.</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> Енергоємність 0.27 т. н.е. / 1 долар США ВВП до 2020 року (джерело: проєкт Енергетичної стратегії України до 2035 року). Споживання енергії знизиться на 9% до 2020 року завдяки її економії та заходам з підвищення енергоефективності (джерело: Проєкт національного плану дій з енергоефективності до 2020 року). Частка відновлюваних джерел енергії в енергетичному балансі України досягне 11% до 2020 року (джерело: Постанова Кабінету Міністрів № 902-р від 1 жовтня 2014 р. «Про Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року»). Тарифи на енергоносії для населення і промислових споживачів до 2017 року досягнуть повного рівня покриття витрат (джерело: Постанова Кабінету Міністрів № 81 від 25 березня 2014 року; Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг). Різниця між старими і новими підвищеними тарифами компенсується найбільшим верствам населення (джерело: Постанова Кабінету Міністрів № 83 від 5 квітня 2014 року). Запровадження в Україні комплексного просторового планування міст (широкий розвиток інфраструктури, соціально-економічна інтеграція територій) (джерело: Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року).

(4) Шляхи надання допомоги (SECO)

- Допомога українським комерційним банкам у розробці та маркетингу фінансово життєздатних кредитних продуктів у галузі енергоефективності, орієнтованих на об'єднання співвласників багатоквартирних будинків та МСП/промислові підприємства.
- Робота з органами державної влади в розробці/внесенні змін у законодавство щодо енергоефективності у житловому секторі, забезпечення доступу до фінансування для реалізації заходів із підвищення енергоефективності, а також у розробці стратегії зеленої економіки.
- Підвищення обізнаності з енергоефективності та відновлювальних джерел енергії для трьох цільових груп (населення, підприємств і органів державної влади) задля підвищення рівня життя, сприяння економічному розвитку та реагування на зміну клімату.
- Сприяння енергоефективності та використанню відновлювальних джерел енергії за рахунок інвестицій в муніципальну інфраструктуру і просування СЕВ, тим самим створюючи приклади для реплікації в інших містах.
- Розробка РЕЧВ з метою запровадження енергозберігаючих технологій у виробничій галузі, підвищення продуктивності та дотримання екологічних норм.
- Запровадження сталого розвитку міст для підвищення їх конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості, а також для підвищення рівня їх комфортності для проживання та ведення бізнесу та сприяння скороченню викидів парникових газів.

(5) Ресурси, партнери**Бюджет: 32 млн швейцарських франків (SECO)**

- Основними партнерами-виконавцями є Міжнародна фінансова корпорація (IFC), Організація ООН з промислового розвитку (ЮНІДО), швейцарські організації-виконавці, Німецько-Український фонд, міжнародні донори-однорядці, такі як Світовий банк, ЄБРР або Німецьке агентство міжнародного співробітництва (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)) та місцеві НУО.
- З метою забезпечення гармонізації та узгодження Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, а також обрані міста запрошені для участі в роботі наглядових рад проєктів.
- Забезпечується тісна координація з іншими донорами та синергія з іншими напрямками допомоги SDC і SECO.

Напрямок допомоги 4: Сталий економічний розвиток**Мета: Сталий розвиток економіки і, зокрема, малих і середніх підприємств (МСП), збільшення їхньої ролі в українській економіці.**

(1) Результати швейцарської програмної діяльності	(2) Внесок швейцарської програми	(3) Результати розвитку країни
<p>Результат 1 Приватний сектор отримує вигоди від нових торговельних можливостей, поліпшення доступу до фінансування та вдосконалення ділових навичок.</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кількість малих і середніх підприємств у розбивці за регіонами, які повідомляють про підвищення продуктивності (наприклад, збільшення продажів, поліпшення умов кредитування, зниження вартості капіталу) за рахунок нефінансових послуг і нових можливостей кредитування, отриманих від банків. 2. Кількість підприємців, які вдосконалили свої навички (з розбивкою за статтю і регіонами). 3. Збільшення обсягів продажів сертифікованих органічних продуктів на внутрішньому ринку. 4. Збільшення числа виробників, які відповідають міжнародним нормам безпеки харчових продуктів. 5. Збільшення кількості членів бізнес-організацій. 	<p><i>Проміжні результати/послідовність:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Покращення доступу для МСП як до нефінансових послуг, так і до нових можливостей кредитування зробіть їхню роль в економіці країни більш вагомою. 2. Розвиток органічних МСП і підтримка конкурентоспроможних органічних сертифікаційних послуг сприяють сталому зростанню в аграрному секторі. 3. Запровадження санітарних і фітосанітарних систем управління ризиками підвищує відповідність до вимог якості та безпеки харчових продуктів МСП і, отже, підвищує їхні експортні шанси. 4. Підвищення потенціалу членських бізнес-організацій в наданні послуг МСП, що є їхніми членами, сприяє зміцненню МСП. 5. Стабільність членських бізнес-організацій зростає за рахунок розширення їх членства і частки власного внеску МСП у бюджети членських бізнес-організацій. 6. Професійні навички поглиблюються через вдосконалені і ринково орієнтовані програми навчання та професійну освіту. <p><i>Припущення:</i> Уряд розробляє і реалізує стратегію розвитку МСП в рамках процесу реформ і відповіді на виклики по відбудові регіонів, постраждалих від конфліктів.</p> <p><i>Ризики:</i> Відсутність макроекономічної стабільності в країні негативно впливає на роботу МСП.</p>	<p>Результат 1</p> <p>Покращується конкурентоспроможність і ринкові можливості приватних компаній і малих та середніх підприємств, і відповідно покращується ситуація з працевлаштуванням.</p> <p>Індикатори (джерело: «Стратегія сталого розвитку 2020» і «Стратегія розвитку сільськогосподарства 2020»):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підвищена частка виробництва МСП у ВВП України. 2. До 2020 року обсяг сільськогосподарського виробництва збільшується в 1.3 рази. 3. Експорт сільськогосподарської продукції збільшується щорічно на 3-4%. 4. Зменшується рівень безробіття в макро-регіонах України.

<p>Результат 2</p> <p>Українська влада вдосконалює нормативну базу фінансового ринку, фінансові установи отримують можливість пропонувати більш широкий спектр послуг приватному сектору, зокрема, малим і середнім підприємствам.</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кількість банків, які запроваджують позики для МСП. 2. Обсяг кредитування інноваційних фінансових механізмів, запроваджених банками для приватного сектора (наприклад, аграрні розписки). 3. Покращуються методи управління ризиками у фінансовому секторі. 4. Кількість нових заходів, спрямованих на поліпшення регулювання і нагляду за фінансовим ринком. 	<p><i>Проміжні результати/послідовність:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нові банки, які виходять на ринок кредитування МСП, і нові фінансові продукти, запроваджені в рамках реалізації швейцарської допомоги, призводять до збільшення кредитування малого та середнього бізнесу. 2. Удосконалення систем управління ризиками у фінансових установах, поліпшення нормативної бази і нагляду за ринком фінансових послуг, а також посилення ролі Національного банку сприяє стабілізації фінансової системи. <p><i>Припущення:</i> Розробляються нові продукти кредитування на вигідних умовах для приватного сектора; це призводить до збільшення обсягів кредитування.</p> <p><i>Ризики:</i> Зростає нестабільність фінансової системи, і фінансові установи припиняють зосереджувати увагу на нових можливостях кредитування або запровадженні нових продуктів і практик.</p>	<p>Результат 2</p> <p>Покращується стабільність і здатність фінансової системи підтримувати зростання економіки.</p> <p>Індикатори (Джерела: «Стратегія сталого розвитку 2020», «Стратегія Національного банку України»):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рівень проблемних кредитів у фінансовому секторі знижується. 2. Обсяги кредитування, що надаються фінансовими установами приватним підприємствам, збільшуються.
<p>Результат 3</p> <p>Українська влада вдосконалює економічну політику та інвестиційну базу в результаті інклюзивного процесу реформ.</p> <p>Індикатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єм сукупних заощаджень приватного сектора в результаті полегшення адміністративного тягаря. 2. Кількість і тип скасованих процедур, що перешкоджали веденню бізнесу. 3. Кількість і відповідність* рекомендацій членських бізнес-організацій, що представляють різні макрорегіони України, які активно включені в процес реформ. <p>*Відповідність вимірюється якісно за шкалою «висока / середня / низька».</p>	<p><i>Проміжні результати/послідовність:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скорочення ліцензій, дозволів та податків призводить до поліпшення інвестиційного клімату для малого та середнього бізнесу. 2. Гармонізація законодавства України з ЄС веде до підвищення конкурентоспроможності та розширення торгівлі. 3. Регіони отримують допомогу в розвитку їх торговельно-економічних відносин, з урахуванням можливостей на всіх основних експортних ринках. 4. Стимулювання діалогу між урядом і приватним сектором гарантує справедливий розподіл вигод від реформ серед всіх макрорегіонів країни і врахування занепокоєння, пов'язаного з наслідками конфлікту в країні (з особливою увагою на схід і південь країни). <p><i>Припущення:</i> Вдосконалення нормативної бази переносяться на поліпшення умов ведення бізнесу.</p> <p><i>Ризики:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Уряд затверджує реформи нормативно-правової бази, але не здатний їх реалізувати через відсутність потенціалу для їх виконання. • Діалог між урядом і приватним сектором не є продуктивним через небажання брати участь у відкритому діалозі та потужні корисливі інтереси тощо. 	<p>Результат 3</p> <p>Нові ринкові та інвестиційні можливості для бізнесу створюються в результаті здійснення важливих регуляторних реформ.</p> <p>Індикатори (джерело: Стратегія сталого розвитку 2020, Світовий банк - «Легкість ведення бізнесу» - звіт):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Україна покращує свою позицію в рейтингу Світового банку «Легкість ведення бізнесу», принаймні піднявшись вище на 66 позицій до 2020 року (Україна входить в топ-30 країн до 2020 року). 2. Прямі іноземні інвестиції зростають на 40 млрд доларів США в період 2015-20. 3. Фінансові обсяги експорту збільшуються в кожному макрорегіоні України.
<p>(4) Шляхи надання допомоги (SECO)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Надання підтримки аграрним МСП у полегшенні доступу до міжнародних ринків (стандарти якості продуктів харчування і приватні добровільні стандарти сталості, допомога веденню органічного сільського господарства, надання посередницьких послуг). • Зміцнення підприємців і МСП через покращення послуг, які надають членські бізнес-організації, набуття нових навичок ведення бізнесу/ підприємницької діяльності, участі малого та середнього бізнесу в політичному діалозі. • Створення сприятливих умов для ведення бізнесу і допомога в розробці стратегії: допомога в удосконаленні економічної політики та інвестиційного клімату (зниження ліцензій і дозволів, поліпшення конкурентної політики). • Фінансова система: підтримка фінансових інститутів і Національного банку України у зміцненні фінансової стабільності, поліпшення фінансових і нефінансових послуг для малого та середнього бізнесу та впровадження інноваційних фінансових механізмів (наприклад, аграрних розписок); вдосконалення нормативної бази у фінансовому секторі. 		
<p>Ресурси і партнери</p> <p>Бюджет: 18 млн швейцарських франків (SECO)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основними партнерами-виконавцями є Міжнародна фінансова корпорація (IFC), Науково-дослідний інститут органічного сільського господарства (FiBL), Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), МВФ/Світовий банк, швейцарські/місцеві НУО. • Основними національними партнерами є Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Національний банк України. Національні партнери запрошуються очолити або взяти участь у роботі наглядових рад проєктів з метою забезпечення гармонізації та узгодження. Забезпечується тісна координація з іншими донорами. 		

Результати роботи керівництва: політичне сприяння миру та чутливе до конфліктів управління програмою	
Результати	Індикатори
Швейцарія бере участь у політичному діалозі з метою сприяння інклюзивності та побудови платформи для діалогу (допомога в інтересах миру)	<ul style="list-style-type: none"> Кількість політичних діалогів, в яких Швейцарія сприяє відновленню миру і процесам реформ, які розроблялися інклюзивним шляхом. Інклюзивність означає соціальне та політичне залучення, зокрема, участь певних «гравців», які могли б підживлювати конфлікт або перешкоджати реформам. Посилення географічної збалансованості швейцарської програми співробітництва та, зокрема, поширення діяльності на східні та південні регіони, що потерпають від конфлікту (у тому числі райони, контрольовані збройними групами), і райони з великим відсотком ВПО¹¹. Моніторинг щорічного збільшення бюджету в географічних зонах діяльності (для заходів SDC). Швейцарія обговорює з іншими донорами важливість різноманітності у кадровому складі. Швейцарія виступає за більш активну участь жінок у мирних процесах (резолуція РБ ООН №1325), а також визначила і бере участь у нових ініціативах.
Швейцарія здійснює програмне управління чутливими до конфліктів методами (CSPM)	<ul style="list-style-type: none"> Програми обміну «рівний – рівному» щодо кращих практик і досвіду з різних регіонів популяризуються в усіх напрямках співробітництва. Поглиблюється різноманітність кадрового складу в Швейцарському бюро співробітництва, а також в партнерських організаціях. Під час «кульмінаційних моментів» (наприклад, складання звітів «Моніторинг змін, важливих для розвитку» (MERV)) здійснюється плюралістичний збір думок. Увага у звітах MERV буде зосереджена на оцінці динаміки конфлікту і прогресу в реформах. Сценарії розглядаються в річному звіті. Партнерські організації дотримуються кодексу поведінки, спрямованого на зміцнення об'єднуючих і ослаблення роз'єднуючих факторів. Кодекс поведінки популяризуватиметься серед донорів-однодумців (якщо такі є, і якщо геополітична напруженість зменшиться достатньо для проведення спільного аналізу конфлікту). Локальний план безпеки Бюро співробітництва регулярно оновлюється і виконується.
Шляхи впровадження <ul style="list-style-type: none"> Поглиблення політичного діалогу та відстоювання соціальної та політичної інклюзивності та участі в процесах реформ. Сприяння обміну досвідом між різними регіонами України. Здійснення чутливого до конфліктів аналізу контексту в усіх напрямках допомоги. Поглиблення знань і навичок персоналу ШБС та партнерських організацій щодо CSPM. Позитивні заходи (наприклад, стажування) з метою диверсифікації місцевого персоналу ШБС. 	
Ресурси і партнери <ul style="list-style-type: none"> Ці результати будуть досягнуті за наявних людських і фінансових ресурсів (менеджмент і непрофільний бюджет). 	

¹¹ З огляду на специфіку своїх двох напрямків (стале використання енергоресурсів та міський розвиток, а також сталий економічний розвиток) SECO не планує активної діяльності в районах, охоплених конфліктом.

Додаток В: Система моніторингу

Цілі та принципи

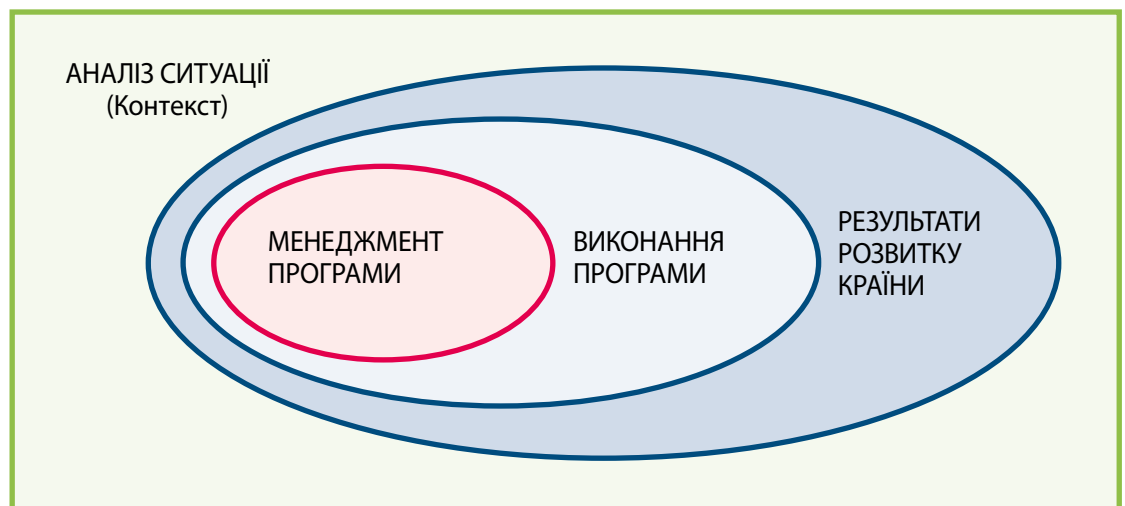
За виконання, моніторинг та управління Стратегією співробітництва відповідає Швейцарське бюро співробітництва в Україні. Моніторинг Стратегії має подвійну мету:

Моніторинг досягнення встановлених цілей, перевірка гіпотез щодо змін та забезпечення бази для управління Програмою; таким чином моніторинг є, в першу чергу, інструментом менеджменту, який допомагає оптимізувати відповідність та ефективність стратегії співробітництва.

Збір інформації, необхідної для складання звітності про одержані результати і водночас узагальнення досвіду та його оцінка у політичному діалозі.

Сфери спостереження

Система моніторингу розглядає три сфери спостереження:

- Контекст: моніторинг складається з: i) спостереження за розвитком ситуації та звітування про відповідні політичні, економічні, соціальні, екологічні зміни та зміни у сфері безпеки на національному рівні; ii) оцінки наслідків таких змін для програм співробітництва; та iii) визначення необхідних коректуючих заходів.
- Програма розвитку (на рівні швейцарської допомоги та на рівні країни):
  - На рівні країни: моніторинг полягає в перевірці чи i) країна-партнер просувається в напрямку цілей, встановлених у різних секторах Стратегії співробітництва; ii) встановлені цілі лишаються вірними, чи то існує необхідність їхнього перегляду; iii) результати швейцарської програми співробітництва та результати розвитку країни еволюціонують узгоджено (і чи перші здатні суттєво впливати на другі).
  - Швейцарська програма співробітництва: моніторинг полягає у перевірці чи i) програма виконується відповідно до встановлених цілей; ii) передбачений внесок у досягнення цілей, встановлених країною-партнером, лишається дієвим, або ж існує необхідність його переглянути.
- Управління Програмою: йдеться про Менеджмент програмного циклу, що має прямий вплив на досягнення результатів. Цей тип моніторингу полягає у перевірці чи відповідає управління Програмою принципам, на яких побудована Стратегія співробітництва та принципам SDC, SECO та HSD.

Основні інструменти

Напрямок	Сфера моніторингу	Інструмент	Періодичність
Ситуація в країні	Загальна ситуація в країні з огляду на Стратегію швейцарського співробітництва	MERV	Щоквартально: березень, червень, вересень, грудень
Результати розвитку	Результати Швейцарської програми Результати розвитку країни Наскрізні теми: належне врядування, гендерна рівність Підхід CSPM	Моніторинг Стратегії співробітництва	щорічно: вересень – жовтень
		Річний звіт, річна програма та її середньострокова оцінка	щорічно: жовтень – листопад, перегляд у травні – червні
		Регулярне оперативне планування	щомісячно
		План дій CSPM	щорічно: січень
Управління програмою	Ефективність та дотримання програми Швейцарським бюро співробітництва (ШБС) Безпека ШБС	Звіт про дотримання системи внутрішнього контролю	щорічно: червень
		Звіт керівництва бюро	щорічно: вересень
		Звіт зовнішнього аудиту	щорічно: травень
		Регулярне оновлення локального плану безпеки	Двічі на рік у лютому та липні, або за потреби

У першій половині 2015 року буде розроблена і документально оформлена концепція моніторингу та надалі буде забезпечено її систематичне дотримання. В систему моніторингу мають бути включені:

- матриця, яка представлятиме усі індикатори в структурі результатів та індикатори, визначені для оцінки виконання програми;
- основні елементи управління програмою, які мають включати фінансові аспекти (розподіл бюджету, тематичний та географічний розподіл, виплати), форми надання допомоги (безпосереднє виконання проектів, мандат на виконання проектів, співфінансування) та глобальні цілі в процесі реалізації стратегії (гендерна рівність, належне врядування, питання безпеки, CSPM, тощо).

Концепція моніторингу стратегії співробітництва буде базуватися на «кульмінаційних моментах», таких як піврічна оцінка, річний звіт.

Річний звіт буде складатися та подаватися до головних офісів SDC, SECO та HSD, щоб поінформувати про наявні тенденції та прогрес у трьох сферах спостереження (контекст, програма розвитку, управління Програмою). Увага у звіті буде зосереджена на індикаторах, визначених у стратегії (матриця результатів), також буде стисло надана узагальнена інформація щодо розвитку ситуації та управління Програмою.

У середині строку виконання Стратегії (кінець 2016 р.) буде проведено партнерську оцінку, до якої будуть залучені українські партнери. За результатами цієї оцінки структура результатів (матриця), у разі необхідності, буде скоригована. Також попередні ідеї ляжуть в основу розробки Стратегії співробітництва на наступний період. У другому півріччі 2017 р. буде проведено комплексну зовнішню перевірку виконання Стратегії з метою оцінки досягнутих результатів та надано рекомендації щодо стратегічного планування програми на наступний період.

Додаток Г: Адаптація Програми до сценаріїв

Передбачено такі сценарії:

1. Оптимістичний сценарій - політичне вирішення конфлікту/впровадження реформ:

- Знайдене політичне рішення конфлікту і встановлено довготривалий мир;
- Так звані «Донецька народна республіка» та «Луганська народна республіка» повертаються до складу України і отримують більшу автономію;
- Укладено новий «суспільний договір»;
- Впроваджені реформи широко підтримуються суспільством;
- Відносини з Російською Федерацією нормалізовано як у політичній так і в економічній сферах.

2. Базовий сценарій - затяжний і заморожений конфлікт/сповільнені реформи:

- Військові/збройні дії припинено або продовжуються з низьким рівнем інтенсивності;
- Конфлікт стає «замороженим», а так звані Донецька чи відповідно Луганська народні республіки продовжують існувати як окремі утворення;
- Першопричини конфлікту не усунені, зберігається розкол українського суспільства;
- Реформи реалізуються частково та зберігається сильний опір їх проведенню в окремих групах суспільства;
- Відносини з Російською Федерацією надалі погіршуються як у політичній так і в економічній сферах.

3. Песимістичний сценарій - відкритий конфлікт/реформи незначні або взагалі не проводяться:

- Загострення збройного конфлікту з так званими «Донецькою народною республікою» та «Луганською народною республікою»;
- Зростання поляризації українського суспільства;
- Конфлікт відтягує на себе значні ресурси України, економіка входить у довготривалу рецесію;
- Реформи реалізуються повільно або взагалі не реалізуються;
- Відносини з Російською Федерацією розірвані, міжнародні відносини погіршуються через конфлікт в/та навколо України.

Швейцарську програму буде адаптовано до різних сценаріїв таким чином:

	Оптимістичний сценарій: політичне вирішення конфлікту/ реформи	Базовий сценарій: затяжний і заморожений конфлікт/ сповільнені реформи	Песимістичний сценарій: відкритий конфлікт/ реформи незначні або взагалі не прова- дяться
Географічна спрямо- ваність	Збалансоване географічне охоплення чотирьох макрорегіонів України. На початку реалізації стратегії особлива увага приділятиметься регіонам, що потерпають у результаті конфлікту, та територіям, де проживає велика кількість ВПО, зокрема, в напрямках врядування та відновлення миру, а також охорони здоров'я.	Збалансоване географічне охоплення чотирьох макрорегіонів України, доповнене спеціальними проектами у східних і південних регіонах, що потерпають у результаті конфлікту, у тому числі, якщо це можливо, у районах, контрольованих озброєними групами, та на територіях, де проживає велика кількість ВПО.	<i>Або:</i> у районах конфлікту неможливе проведення будь-якої діяльності. <i>Або:</i> зосередження уваги на регіонах, що потерпають у результаті конфлікту, та де діяльність є можливою, а також на територіях, де проживає велика кількість ВПО або існують значні суперечності всередині громад.
Швейцарська при- сутність і тематичний фокус, управління ШБС	Перспектива розвитку посідає чільне місце в швейцарському портфелі проектів. Питання відбудови і примирення інтегровані у поточні проекти та є частиною політичного діалогу. Відсутність проектів з гуманітарної допомоги. «Полегшений варіант» чутливого до конфліктів управління програмою (CSPM) спільно з командою ШБС і партнерами-виконавцями в усіх напрямках.	Доповнення швейцарського портфеля проектів заходами з відновлення миру і, в разі потреби, гуманітарної допомоги та захисту. Поступова інтеграція заходів із відбудови та примирення у програму співробітництва і політичний діалог. Спільний підхід з новими установами-учасниками: HSD, мережею SDC з питань врегулювання конфліктів і захисту прав людини, а також Відділ гуманітарної допомоги. «Поглиблений варіант» CSPM спільно з командою ШБС і партнерами-виконавцями в усіх напрямках. Неухильне сприяння діалогу на всіх рівнях, чутливе ставлення до конфлікту як важливий критерій для вибору партнерів.	Гуманітарна допомога, відбудова і відновлення миру посідають чільне місце у швейцарському портфелі проектів. Більш активна участь HSD і Швейцарського відділу гуманітарної допомоги. Посилення системи безпеки ШБС і партнерів-виконавців. «Поглиблений варіант» CSPM і регулярні перевірки безпеки командою ШБС і партнерами-виконавцями в усіх напрямках, прискіпливий відбір партнерів з огляду на ступінь їхньої чутливості до конфліктів.
Політичний діалог, координація донорів та форми надання допомоги	Узгодження діяльності з урядовими реформами, особливий акцент на політичному діалозі. Зміцнення альянсів/координація з іншими донорами задля підвищення ефективності та дієвості допомоги, оскільки ситуація вимагає координації зусиль. Співробітництво з різними партнерами і комбінування різних форм допомоги на національному рівні з одночасним збереженням присутності на регіональному і місцевому рівнях, що є однією з переваг Швейцарії. Розширення механізмів спільного фінансування.	Вибіркове узгодження діяльності з урядовими реформами і політикою, активна участь у політичному діалозі. Співпраця з донорами-однорідцями, зокрема, у просуванні реформ, з одночасним збереженням незалежної позиції в питаннях щодо інклюзивності та суспільної консолідації з метою дотримання принципу неупередженості. Надання допомоги на всіх рівнях: макро-, мезо- і мікро-. Комбінування різних форм допомоги та співробітництва з різними партнерами (внески до міжнародних організацій, мультидонорські трастові фонди, двосторонні проекти). Щодо двостороннього співробітництва: передбачається активне залучення швейцарських партнерів, зокрема, в напрямках, де потрібен чутливий до конфлікту підхід, який відображає особливу позицію Швейцарії. Механізми співфінансування як підхід з метою підвищення відповідальності громад та посилення їх згуртованості.	Обмежене узгодження, а також підтримка заходів, спрямованих на подолання ризику поглиблення поляризації українського суспільства. Координація з іншими донорами щодо підходів за принципом «Не нашкодь» та успішного досвіду зі зміцнення миру, послідовні заклики до політичного діалогу, переважно на регіональному та місцевому рівні. Двосторонні проекти, переважно зі швейцарськими і міжнародними, а також місцевими партнерами, наскільки це дозволить умови поляризованого суспільства. З метою відновлення миру Швейцарія налагоджуватиме діалог з головними учасниками. Зосередження уваги на регіональному та місцевому рівні, а також провадження нішевих видів діяльності.

	Оптимістичний сценарій: політичне вирішення конфлікту/ реформи	Базовий сценарій: затяжний і заморожений конфлікт/ сповільнені реформи	Песимістичний сценарій: відкритий конфлікт/ реформи незначні або взагалі не прова- дяться
За напрямками	Зміни у порівнянні з базовим сценарієм	Результати діяльності (як зазначено в структурі результатів – Матриці результатів)	Зміни у порівнянні з базовим сценарієм
Врядування та відновлення миру	<p>Посилена підтримка державних інституцій, відповідальних за здійснення реформ (наприклад, Національної ради реформ).</p> <p>Бюджетна підтримка міст за умови впровадження фінансової децентралізації.</p> <p>Надання допомоги партнерам, які сприяють посиленню суспільної згуртованості та працюють на сході і півдні України.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Українська влада розробляє і реалізує реформи у сфері децентралізації шляхом залучення до процесу зацікавлених сторін з усіх регіонів України. Чоловіки і жінки різного віку беруть участь у процесі прийняття політичних рішень в окремих регіонах, у тому числі в регіонах, охоплених конфліктом, і мають кращий доступ до публічних послуг Покращуються відносини між конфліктуючими сторонами, зміцнюється повага до прав людини і міжнародного гуманітарного права, а також розширюється інклюзивність головних політичних процесів. 	<p>Особлива увага місцевим і регіональним партнерам, які сприяють зміцненню миру і примиренню (місцеві органи влади, громадянське суспільство), підтримка інноваційних ініціатив на місцевому рівні.</p> <p>Переорієнтація ресурсів на підвищення обізнаності (проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо важливості інклюзивності процесів децентралізації).</p> <p>Узгоджений діалог з владою на національному рівні з метою підтримки і здійснення децентралізації.</p> <p>Посилення допомоги органам місцевого самоврядування у подоланні наслідків відкритого конфлікту (надання публічних послуг, відновлення інфраструктури, вирішення питань ВПО і згуртованості громад).</p>
Охорона здоров'я	<p>Поглиблення політичного діалогу, зокрема, в разі збереження стабільності всередині МОЗ і надання охороні здоров'я пріоритетного значення у політичному порядку денному.</p> <p>Альянси з іншими донорами щодо окремих реформ (боротьба з корупцією, належне врядування, прозорі закупівлі в секторі охорони здоров'я).</p> <p>Можливе об'єднання механізмів.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Національні та регіональні органи охорони здоров'я, в тому числі в районах, охоплених конфліктом, забезпечують кращий і рівноправний доступ до поліпшених послуг первинної медико-санітарної допомоги з особливою увагою до профілактики захворювань і зміцнення здоров'я. Чоловіки і жінки різного віку в окремих регіонах, у тому числі в районах, постраждалих від конфлікту, віддають перевагу здоровому способу життя. 	<p>Обмежений внесок у політичний діалог.</p> <p>Зосередження уваги на реалізації проектів у галузі надання первинної медичної допомоги з особливою увагою до інклюзивності.</p> <p>Спеціальні проекти для ВПО, особливо в напрямку репродуктивного здоров'я та здоров'я матері й дитини в рамках, що забезпечують доступ до послуг для вразливих груп населення на рівні громад.</p> <p>Збільшення кількості НУО серед партнерів-виконавців.</p>
Стале використання енергоресурсів та міський розвиток	<p>Зосередження уваги на національному рівні, зокрема, на сприянні процесу реформ і переходу до більш конкурентного і менш регульованого ринку енергоносіїв; створенні сприятливіших умов для інвесторів, а також підвищенні свідомості споживачів.</p> <p>Зосередження уваги на питаннях проведення діалогу щодо тарифів, переважно на обласному і районному рівнях, а також можливого виникнення соціальної напруженості в результаті проведення реформ.</p> <p>Надання допомоги на обласному та міському рівнях, зокрема, асоціаціям та малим і середнім підприємствам, з метою продемонструвати, як вдосконалене політичне середовище впливає на реальні результати.</p> <p>Використання нових форм надання допомоги (спільне фінансування з об'єднаних фондів).</p>	<ol style="list-style-type: none"> Муніципалітети надають надійні, сталі і економічно ефективні публічні послуги шляхом підвищення енергоефективності, впровадження екологічно чистих технологій, а також інклюзивного та сталого міського розвитку. Малі та середні підприємства (МСП), промислові підприємства та населення отримують кращий доступ до цільових заходів із підвищення енергоефективності та відповідних фінансових механізмів. Це дозволяє МСП і промисловим підприємствам підвищити економічну та енергоефективність завдяки ресурсоефективному та чистому виробництву (РЕЧВ) з одночасним покращенням умов життя населення. 	<p>Зосередження уваги на обласному і районному рівнях та на роботі з асоціаціями та МСП.</p> <p>Перенесення політичного діалогу на національний рівень шляхом здійснення заходів на обласному і районному рівнях (у тому числі, діалогу з окремими групами зацікавлених сторін, таких як МСП, бізнес-асоціації, організації громадянського суспільства тощо).</p> <p>Надання пріоритету двостороннім проектам і спів-фінансуванню проектів (фінансування з об'єднаних фондів не застосовується).</p>

	Оптимістичний сценарій: політичне вирішення конфлікту/ реформи	Базовий сценарій: затяжний і заморожений конфлікт/ сповільнені реформи	Песимістичний сценарій: відкритий конфлікт/ реформи незначні або взагалі не прово- дяться
Сталий економічний розвиток	<p>Розширення співпраці з урядом та іншими донорами, наприклад, ЄС.</p> <p>Нові проекти, спрямовані на зниження негативного впливу реформ на вразливі категорії населення, які сприяють торгівлі як з ЄС, так і з Росією, та підтримують заходи з відбудови, особливо у районах, що постраждали в результаті конфлікту.</p> <p>Нові напрямки діяльності, які необхідно освоїти, наприклад, торгова логістика.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Приватний сектор отримує вигоду від нових торговельних можливостей, поліпшення доступу до фінансування та вдосконалення ділових навичок. 2. Українська влада вдосконалює нормативно-правову базу фінансового ринку; фінансові установи отримують можливість розширити спектр послуг для приватного сектора, зокрема, для МСП. 3. Українська влада вдосконалює економічну політику та інвестиційну базу в результаті інклюзивного процесу реформ. 	<p>Зосередження уваги на приватному секторі.</p> <p>Обмежене співробітництво в галузях економічної політики та підтримки реформ.</p>

Додаток Д: Фінансове планування швейцарської допомоги

Загальна сума запланованих витрат на 2015–2018 рр.* у млн швейцарських франків (включно з зобов'язаннями, прийнятими до 2015 р.)						
Інституція / джерело фінансування	Напрямок	2015	2016	2017	2018	Загалом
SDC – Співробітництво зі Східною Європою	Врядування та відновлення миру	3.3	4.4	5.0	5.3	18.0
HSD	Врядування та відновлення миру	2.0 ^{**}	5.0	2.0	2.0	11.0
SDC – Співробітництво зі Східною Європою	Охорона здоров'я	2.1	2.9	3.3	3.5	11.8
Разом SDC та HSD		7.4	12.3	10.3	10.8	40.8
SECO	Стале використання енергоресурсів та міський розвиток	8.0	8.0	8.0	8.0	32.0
SECO	Сталий економічний розвиток	4.5	4.5	4.5	4.5	18.0
Разом SECO		12.5	12.5	12.5	12.5	50.0
Загалом витрати на управління ШБС*** та непрофільні програми		2.8	1.7	1.7	1.7	7.9
Загалом		22.7	26.5	24.5	25	98.7

* всі витрати на 2016–2018 рр. підлягають затвердженню

** Додатково передбачено 5 млн швейцарських франків на 2015 р. на включення діяльності, ініційованої за головування Швейцарії в ОБСЄ у 2014 р. та після розпуску Спеціальної робочої групи ОБСЄ у 2015 р.

*** Витрати на управління ШБС: поділяються між SDC 2/3 та SECO 1/3

Додаток Е: Швейцарські інституції

Органи Федеральної адміністрації Швейцарії, які беруть участь у виконанні Стратегії співробітництва з Україною на 2015–2018 роки			
Федеральний департамент закордонних справ (FDFA)		Федеральний Департамент з економічних питань, освіти та науки (EAER)	
Швейцарська агенція розвитку та співробітництва (SDC)	Управління з політичних питань (DP)	Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO)	
Повноваження			
Швейцарська агенція розвитку та співробітництва здійснює загальну координацію надання допомоги з метою розвитку та співробітництва у Східній Європі, а також відповідає за надання гуманітарної допомоги від Швейцарської Конфедерації. Основною метою допомоги з метою розвитку є зменшення бідності шляхом i) сприяння економічній самостійності та державній автономії, ii) покращення умов виробництва, iii) надання допомоги у вирішенні екологічних проблем, iv) забезпечення кращого доступу до освіти та базових послуг у сфері охорони здоров'я.		Управління з політичних питань координує зовнішню політику Швейцарської Конфедерації.	Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань є експертно-консультаційним центром Швейцарської Конфедерації з усіх основних питань економічної політики. Його завдання – забезпечити стає економічне зростання за рахунок створення необхідних регуляторних та економічних умов.
Відділ з питань Співдружності Незалежних Держав	Швейцарський відділ гуманітарної допомоги (SHA)	Відділ з питань безпеки людини (HSD)	Відділ економічного співробітництва та розвитку (SECO-WE)
Завдання Відділу – надавати допомогу країнам-партнерам у переході до демократичних ринкових систем.	Завдання SHA – рятувати життя та полегшувати страждання. Діяльність відділу спрямована на захист інтересів вразливих груп населення до виникнення, під час та після конфліктів, криз чи стихійних лих.	HSD відповідає за здійснення заходів, спрямованих на відновлення миру та захист прав людини. Концепція безпеки людини ставить у центр уваги безпеку окремої людини та захист людей від політичного насильства, війни та актів свавілля. Ґрунтується на визнанні тісного зв'язку між політикою миру, політикою прав людини та гуманітарною політикою.	У сфері заходів економічної торгівлі та політики, SECO-WE намагається полегшити інтеграцію країн-партнерів у світову економіку та сприяти економічному зростанню, яке має бути соціально відповідальним та дружнім до навколишнього середовища та клімату.

Додаток Є: Карта

- Території з обмеженим припливом ВПО (внутрішньо переміщених осіб)
- Території з високим припливом ВПО

- Зони конфлікту, невідконтрольні Уряду України
- Автономна Республіка Крим

Імпринт

Редактори:

Федеральний Департамент закордонних справ (FDFA)
Управління з політичних питань (DP)
3003 Берн, Швейцарія
www.fdfa.admin.ch

Федеральний Департамент закордонних справ (FDFA)
Швейцарська агенція розвитку та співробітництва (SDC)
3003 Берн, Швейцарія
www.sdc.admin.ch

Федеральний Департамент Швейцарії з економічних питань, освіти та науки
Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO)
3003 Берн, Швейцарія
www.seco-cooperation.admin.ch

Швейцарське бюро співробітництва в Україні (ШБС)
04050 Київ, Україна
<http://www.swiss-cooperation.admin.ch/ukraine>

Надруковано: Поліграфія ТОВ «ВЕЛА-АРТ»

Дизайн: Visual Communication FDFA, Берн
Українська локалізація: ФОП "Шишкін С. О.", Київ

Фотографії: DP, SDC, SECO, AFP

Обкладинка: Малюнки учнів чернігівських шкіл

Контакти:

Directorate of Political Affairs DP
Bundeshaus West, 3003 Bern, pd@eda.admin.ch

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Commonwealth of Independent States CIS
Freiburgstrasse 130, 3003 Bern, deza@eda.admin.ch

State Secretariat for Economic Affairs SECO
Economic Cooperation and Development
Holzikofenweg 36, 3003 Bern, info@seco-cooperation.admin.ch

Швейцарське бюро співробітництва в Україні (ШБС)
вул. Глибочицька, 4, 04050 Київ, Україна
<http://www.swiss-cooperation.admin.ch/ukraine>

Публікацію можна завантажити на веб-сторінках:
www.sdc.admin.ch (розділ "Publications"),
www.swiss-cooperation.admin.ch/ukraine,
www.seco-cooperation.admin.ch

Берн, червень 2015